

Zadovoljivo, a vendar...

Prav je, da v svojih načrtih in pri delu gledamo vselej naprej. A prav tako nujno je tudi, da se kdaj pa kdaj ozremo nazaj in pogledamo, kaj smo že opravili v letošnjem letu, da ugotovimo, če je sedanje stanje že zadostno jamstvo za to, da bomo za celo leto zastavljeno nalogo v redu izpolnili. Če bi bili obračunsko in analitično bolj na tekočem, bi seveda že sproti morali odkrivati, kje smo in kakšne kazalce smo namerili. Tako pa prihajajo podatki sorazmerno pozno in zato se je toliko bolj nujno zamisliti se nad njimi vsaj tedaj. Podatki za prvo polletje dela v našem Združenem podjetju so zadovoljivi, pa vendar nas to ne sme uspraviti, nasprotno, ker so samo zadovoljivi, ne kar odlični, se bomo morali še kako zavzeti za doseg celotne letne realizacije na vseh področjih.

Proizvodnjo smo v primerjavi z lanskim obdobjem presegli za 12 %, saj smo dosegli kar 48,3 odstotka proizvodnega načrta, to pa je dokaj dober rezultat, kajti zaradi dinamike izpolnjevanja je običajno prva polovica leta manj plodna kot druga. Ker imamo torej skoraj polovico naloge že opravljene, v drugi polovici leta najbrž ne bomo imeli prehudih težav. Ko smo se pozanimali, kako je z izpolnitvijo proizvodnih nalog po posameznih temeljnih organizacijah združenega dela, smo izvedeli, da je na splošno položaj dober, da tudi ni nobenih dramatičnih primerov, da pa še najslabše stoji v tem pogledu DO IEZE z 43,2 % izpolnitve.

Za nas je izredno važna postavka izvoz. Tu smo zabeležili uresničenje zadanih nalog v višini 46,6 %. To je na prvi pogled kar v redu, toda strokovnjaki le menijo, da utegnejo nastopiti v drugi polovici leta še resni problemi, če ne bomo zares zastavili vseh svojih sil za doseg zastavljenega cilja. Kot vemo, smo letos postavili kar visoko izvozno številko, to je 100 milijonov dolarjev. Ne bi pa kazalo, da smo malodušni, kajti kljub vsemu se svetlika na obzorju in v vodstvu Iskre smatrajo, da izvozni plan ni ogrožen. Seveda so realizacije v izvozu po posameznih področjih in TOZD različni. Najtrše gre pri Avtomatiki in IEZE.

Kadar govorimo o proizvodnji in izvozu pa seveda ne moremo mimo vprašanja ljudi, ki vse to ustvarjajo. Lahko bi bilo seveda govoriti — čim več jih zaposlimo in čim boljše dohodek si zagotovimo! Toda vsi dobro vemo, da v skledo sami damo in iz nje sami jemljemo. Kolikor bomo ustvarili, toliko bomo imeli. Zato tudi ne smemo zaposlovati preveč ljudi in tisti, ki so v naši delovni družini, morajo nenehno dvigati svojo produktivnost. Povprečje za poslenih v ZP Iskra se je v tem razdobju v primerjavi z lani dvignilo samo za 7 %, kar je še dokaj sprejemljivo, zmerne številke. Hkrati pa smo ugotovili le 5 odstotno zvišanje produktivnosti, kar spet ni zadosti in kar kaže na značaj ekstenzivnega zaposlovanja. Mi pa, kot industrija v konici, moramo povsod prioriteti tudi intenzivnost našega dela.

Mara Ovsenik

PRIPRAVE NA LETNO KONFERENCO SINDIKATA

Na seji IO KOOOS SOZD Iskra, ki je bila razširjena s predsedniki DO, so v ponedeljek, 7. avgusta najprej razpravljali o pripravah na sklic letne konference sindikata SOZD Iskra.

Predsednik KOOOS Jože Čebela je najprej ugotovil, da s sklicem letne konference nekoliko kasnimo, kajti opraviti bi jo morali že junija ali julija, vendar pa, ker še niso bila dovolj jasna in formirana stališča glede organiziranja sindikata v SOZD, je bilo sklic konference potrebno malo preložiti. Hkrati pa je tudi potrebno konferenco dobro pripraviti v skladu z novo organiziranostjo sindikata.

Letna konferenca bo v Poreču 15. in 16. septembra in bo prvega dne obravnavala gradivo za kongres slovenskih in jugoslovanskih sindikatov ter samo konferenco, na kateri bodo izvolili novo vodstvo sindikata SOZD Iskra. Drugega dne, 16. septembra, pa naj bi bilo delovno srečanje političnih predstavnikov celotne Iskre. Delovna tema srečanja pa izvajanje investicijskega programa Iskre kot celote, ocena in pregled polletnega poslovanja celotne Iskre ter ocena realizacije samoupravnih aktov v SOZD, OZD in TOZD Iskre, ker jih je treba v skladu z zakonom o združenem delu do 11. decembra sprejeti.

Jože Čebela je v svojem izjavljanju posvetil tudi nekaj besed novemu organiziranju sindikata v SOZD, kajti vsa kongresna gradiva kaj malo povedo, kako naj bi sindikat organizirali na ravni SOZD. Dileme so jasne: KO bi moral šteti po novem kar 150 delegatov na ravni SOZD, medtem ko bi ožji KO štel 30-40 članov, vendar ne bi bile v njem zastopane vse osnovne organizacije sindikata. Zato bo potrebno izdelati v tem smislu dva temeljna ak-

ta in sicer dogovor osnovnih organizacij o ustanovitvi KO in poslovnik, ki naj bi operativno opredelil delovanje sindikata.

Ta mesec naj bi po vseh organizacijah sindikata razpravljali o kongresnih gradivih, izkristaliziralo pa se je tudi mnenje, da naj bi tvorili novi KO delegati vseh osnovnih organizacij in bi tako štel osemdeset članov, formirali pa naj bi predsedstvo ali izvršni odbor, ki bi ga sestavljali predsednik, podpredsednik, člani, predsedniki DO Iskra in predsedniki komisij KO. Vključili bi tudi aktiv zveze borcev v okvir sindikata. Novi predsednik KO pa naj ne bi bil profesionalc, temveč volonter.

15. tega meseca bo potekel razpis za predsednika kolegijskega poslovnega organa SOZD Iskra in štiri člane istega organa. Sindikat je mnenja, da naj za mesto predsednika ponovno kandidira Jože Hujs, medtem ko naj bi kandidirali za nove člane tega organa Ljuban Artič (tržištvu), Pavle Gantar (družbeno-pravne zadeve), Vladimir Klavs (kvaliteta) in Ivo Klešnik (gospodarske zbornice, SEV).

Ob koncu svojega poročila je Jože Čebela prisotne na kratko informiral tudi o sestanku naših družbeno-političnih organizacij z družbeno-političnimi organizacijami EI Niš, ki je bil ob koncu junija, kjer so skupaj pozitivno ocenili sodelovanje na področju računalništva, kot se domenili za tesnejše sodelovanje tudi na drugih področjih (šport, kultura in podobno).

V nadaljevanju se je obravnavali stališča sindikata v SOZD Iskra o nekaterih vprašanjih na področju delovnih razmerij in sklenili, naj bo celotno gradivo za srečanje v Poreču objavljeno v prihodnji številki našega glasila.

Ob koncu so predlagali, naj delovni organizaciji Široka potrošnja izreče javno in pismeno priznanje za uspešno organizacijo dneva Iskre in borca v Škofji Loki.

D. Ž.

Prek zunanje-trgovinske mreže 80% izvoza

„Iskrina zunanje-trgovinska mreža je bila in mora še naprej ostati temelj Iskrinega uveljavljanja na mednarodnem tržišču. „Približno s temi besedami večina Iskrinih zunanje-trgovinskih strokovnjakov že več let opozarja na izredno velik pomen naših predstavništva v tujini, kar pa ni čudno: Iskra Commerce proda preko te zunanjetrgovinske mreže v tujino kar 80 % celotne količine izvoza. Še na nekaj pogosto opozarjamo ponekod v Iskri — na to, da bi morali dati vlaganjem v našo inozemsko mrežo enako prednost kot vlaganjem v proizvodnjo, kajti sicer se bomo „srečali“ s pregovorom, katerega „duhovni oče“ je direktor za inovacije v Iskri Miloš Kobe: „Inovirati ali umreti — izvažati ali umreti.“

In kako poslujejo ti naši Iskrini punkti v tujini? Osnova za oceno so seveda številke o uresničevanju zastavljenih nalog. Za nami sta dve leti srednjeročnega obdobja in glede na sprejete obveznosti, da bomo v obdobju od leta 1976 — 1980 izvozili za 500 milijonov dolarjev, lahko ugotovimo, da smo uresničili začetno usmeritev izvoza, ki zagotavlja doseganje zastavljenih ciljev.

Naše lanske letošnje izvozne in uvozne podatke poznamo in če pri tem upoštevamo že prej omenjeno trditev, da je Iskra Commerce preko naše zunanjetrgovinske mreže izvozila kar 80 % od celotne vsote, potem verjetno ni treba pisati o pravilnosti naše usmeritve na tuje tržišče preko lastne mreže. Pri vsem tem pa se seveda srečujemo tudi z objektivnimi in subjektivnimi težavami, ki še kako vplivajo na našo prisotnost na svetovnem tržišču. Med te slednje okoliščine naj uvrstimo nihanja kakovosti, nesolidnost pri dobavi, zastarelost obstoječnega proizvodnega programa, pomanjkanje blagovnih fondov in v precejšnji meri tudi nekonkurenčne cene.

Naša zunanja mreža trgovskih firm, proizvodnih podjetij in predstavništva se lani ni povečala, saj smo celo ukinili predstavništvo v Braziliji.

Ta stagnacija vsekakor ne bo pozitivno vplivala na nadaljnji porast izvoza, osnovni vzrok pa je seveda v denarju. Za osvajanje tujih tržišč in razširitev inozemske mreže združujemo v Iskri sredstva v višini 0,07 % bruto vrednosti proizvodnje, kar je vsekakor premalo za agresivno in ambiciozno sprejeti srednjeročni plan izvoza. Lani smo tako zbrali 261 tisoč dolarjev, ki smo jih porabili zlasti za komercialne akcije v Iraku, Indiji, za razširitev tržišča na področju Andskega pakta, za razširitev mreže v Singapur, za pokrivanje stroškov našega članstva v konzorciju za Jugovzhodno Afriko, za komercialne akcije na španskem tržišču, za financiranje predstavništva v Iranu, in med drugim, za uvajanje novih programov na tržiščih Velike Britanije, Avstrije, Nove Zelandije in Gvineje.

Omenili smo že subjektivne težave, ki precej zaviralno vplivajo na naš prodor v tujino, seveda pa se s problemi

RAZVOJ MIKROELEKTRONIKE IN RAČUNALNIŠTVA

Z DOMAČIM ZNANJEM IN MOČMI

Kot je znano ima Iskra zelo ambiciozen plan srednjeročnega razvoja. V njem so določene glavne smeri modernizacije naše proizvodnje — razvoj mikroelektronike, poslovnih računalnikov, elektrooptike in drugo. Da bi čim več zvedeli o uresničevanju tega programa, smo se obrnili na člana poslovnega odbora SOZD Iskra inženirja Miloša Kobeta, da bi nam odgovoril na nekatera stvarna vprašanja našega sedanjega razvoja.

Če upoštevamo nedavno razlago naših predstavnikov na seji predsedstva Gospodarske zbornice Slovenije, nam prosim odgovorite na vprašanje, do kam ste prišli z usklajevanjem razvoja računalnikov in kompletnih sistemov na področju Jugoslavije.

Kot je znano, so bili nosilci oskrbovanja naše dežele z računalniškimi sistemi v minulem obdobju skoraj izključno zastopništva tujih tvrdk. Takšen položaj ni pripeljal samo do resnične poplave najrazličnejših sistemov,

temveč tudi do nedopustne stopnje odvisnosti od tujega znanja na področju, ki je za vsako deželo izjemnega strateškega pomena. Zato je treba z vsemi sredstvi podpreti usmeritev k čim hitrejšemu razvoju domače proizvodnje računalniških sistemov.

Ob tej priložnosti je treba upoštevati, da je obvladanje proizvodnje računalniških sistemov v vsakem primeru izredno težka, zapletena in odgovorna naloga. Le-ta terja, da proizvajalec zares razpolaga z ustreznimi tehnologijami projektiranja in proizvodnje elektronskih elementov, sklopov, in funkcionalnih sistemov, da v tem pogledu ima na voljo potencialne, izkušnje in znanje, z razvejanjo servisno mrežo, najbolj pa z ustreznimi kadri za razvoj operacijskih in aplikativnih softverskih sistemov, da bi tako lahko zagotovili vsestransko in dolgoročno odgovornost sokristnikov. Že iz teh razlogov je treba odločneje opustiti dosedanja pretežno uvožno-trgovski in najemniški koncept oskrbovanja z računalniki, čeprav se je formalno predstavljala tudi drugače.

Teža nalog pri osvajanju domače proizvodnje računalniških sistemov terja torej velike materialno kadrovske potencialne, ki jih je moč uresničiti samo z združevanjem sil celotne jugoslovanske elektronske industrije. Zato je akcija Gospodarske zbornice Jugoslavije, ki poteka z namenom oblikovanja predlogov za razvoj domače proizvodnje računalniških sistemov, dala že v prvi fazi pomembne rezultate.

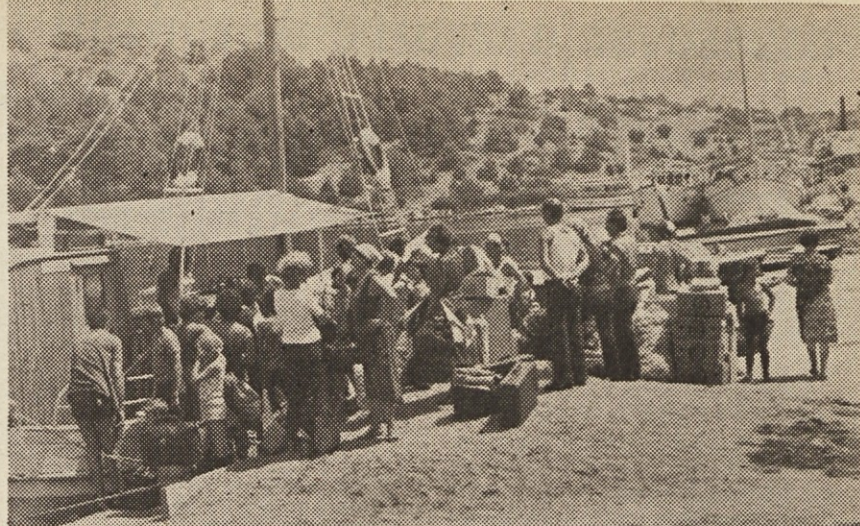
Glavni predstavniki proizvajalcev — EI, Iskra in Rudi Čajavec so se dogovorili za skupen koncept, kako oblikovati in razviti domačo proizvodnjo računalniških sistemov. Ta platforma, ki so jo v dosedanjih razpravah v Gospodarski zbornici Jugoslavije in drugih organih zelo ugodno ocenili, je odprta za pridružitve tudi drugih resničnih domačih proizvajalcev računalniških sistemov.

Platforma predvideva ustanovitev poslovne skupnosti za proizvodnjo računalnikov, v njenem okviru pa tudi oblikovanje skupne računalniške sistemske hiše, ki se bo ukvarjala s projektiranjem sistemov, tržiščnim nastopanjem, softversko podporo, šolanjem kadrov in drugimi posli, ki so značilni za takšno organizacijo. Vendar pa bo njena najvažnejša naloga postopno oblikovanje enotnega kompleksnega domačega računalniškega sistema. V okviru tega bomo izvedli ustrezno delitev dela in specializacijo.

Omenjena pobuda gospodarske zbornice Jugoslavije mora čimprej pripeljati do konkretnih predlogov, ukrepov za družbeno in sistemsko podporo, da bi se z domačo proizvodnjo računalniških sistemov lahko čim bolj osamosvojili na tem izjemno pomembnem področju.

Kakšno je stanje in kakšni so potenciali ter potrebe v deželi po računalniških sistemih?

Kot sem že rekel, so bili v minulem obdobju nosilci oskrbovanja naše dežele z računalniškimi sistemi izključno zastopstva tujih tvrdk, izmed kate-

Letovanjska sezona je kljub muhastemu vremenu na višku. Za prihodnjic bomo pripravili nekaj dopustniških vtisov Iskrašev. Na sliki: novi gostje so prispeli na letos zelo zasedeni Dugi otok.

Pospeševanje izvozne dejavnosti — davčne olajšave

V ekspozeju o izvajanju srednjeročnega načrta Slovenije je bila zboru skupščine SR Slovenije dne 26. julija 1978 posebej podana problematika mednarodne menjave in izpostavljene smernice bodočega delovanja za učinkovitejšje vključevanje v mednarodno menjavo kot bistveni pogoji za uspešnejši in skladnejši razvoj proizvodnih sil.

Ugotovitve podane v ekspozeju o pirajo široko področje delovanja subjektivnih sil na področju družbeno-ekonomskega razvoja, samoupravnega dogovarjanja, regionalne usmeritve ter razvoja obmejnega gospodarskega sodelovanja.

Za uspešno premagovanje ugotovljenih težav ni dovolj parcialno ukrepanje s ciljem pospeševanja trgovinske menjave temveč so potrebni ukrepi v globalni ureditvi odnosov v mednarodni menjavi: od olajšav izvoznikom, usmerjanja družbeno-ekonomskega razvoja za večjo produktivnost in selektivno politiko pri pospeševanju izvoza. Organizacije združenega dela morajo s samoupravnim dogovarjanjem pospešiti dogovore o združevanju dela in sredstev za skupno ustvarjanje deviznega prihodka in delitev med temeljnimi organizacijami, ki so k skupnemu deviznemu prihodu prispevale.

V regionalni usmeritvi zunanjetrgovinske menjave so bili sicer doseženi pozitivni premiki, vendar še vedno malo glede na možnosti in potrebe. To posebej velja za področje sodelovanja z nevroščenimi državami in državami v razvoju.

Obmejno gospodarsko sodelovanje bo potrebno bolj kot do sedaj preusmeriti od zgolj trgovinske menjave na razvoj višjih oblik sodelovanja na področju industrijske proizvodnje, in sicer na dohodkovnih odnosih, sodelovanje na področju tehnologije in skupnih vlaganj ipd.

V zvezi s podanimi ocenami ekonomskih odnosov s tujino bodo ukrepi tekoče ekonomske politike usmerjeni na: pospeševanje združevanja dela in sredstev za skupno ustvarjanje deviznega prihodka ter samoupravno sporazumevanje o udeležbi vsake TOZD pri ustvarjenem deviznem prihodu; prizadevanje za izboljšanje mehanizma za pospeševanje izvoza in postavitve postopka za uvoz surovin in reprodukcijskega materiala, predvsem za proizvodnjo, ki je usmerjena v izvoz; spodbude za povečanje neblagovnega priliva in davčnih olajšav za pospeševanje proizvodnje, namenjene izvozu.

Ugotovitve in zaključki seje zboru skupščine SR Slovenije so že materializirani v obliki predlogov za spremembe in dopolnitev posameznih zakonov.

Zakon o določitvi stopenj, odbitnih postavk in olajšav za republiški davček iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela v letu 1978 v svojem 10. členu določa da „davčnim zavezancem—izvoznikom, ki z izvozom blaga domače proizvodnje in storitev ustvarjajo devizni priliv, se davčna osnova zmanjša za odstotni delež, ki ustreza razmerju med dinarsko vrednostjo vsake izvoza blaga in storitev, povečano za izvozno stimulacijo in celotnim prihodkom davčnega zavezanca“.

V predlogu za spremembe in dopolnitev zakona je med ostalimi predvideno, da se davčna stopnja zniža od 7 % na 6 %. Bistveno pa je za izvoznike predvidena dopolnitev 10. člena, ki predvideva, da se izračunana davčna osnova zmanjša še:

- za 50 %, če znaša odstotni delež od 15 % do 25 %.
- za 75 %, če znaša odstotni delež nad 25 % do 50 %.

— za 100 %, če znaša odstotni delež nad 50 %

Izvozna nujnost večje usmeritve našega gospodarstva v povečanje obsega gospodarskega sodelovanja s tujino je podana tudi z davčnim instrumentarjem. Po veljavnem davčnem zakonu so temeljne organizacije združenega dela obračunavale davčne olajšave od višine strukturnega deleža, ki ga predstavlja izvoz v celoti realizaciji davčnega zavezanca.

Predlagana sprememba zakona omogoča progresivno večanje davčnih olajšav temeljnim organizacijam združenega dela, ki ustvarjajo prihodek s prodajo blaga in storitev v tujino in ima namen vzpodbuditi čimvečjo udeležbo izvoza v skupni realizaciji blaga in storitev temeljnih organizacij združenega dela.

Predlagane olajšave pomenijo, da temeljne organizacije združenega dela, ki izvažajo:

- polovico ali več svojih proizvodov in storitev ne bodo plačevale davka iz dohodka TOZD;
- TOZD, ki izvažajo nad 25 do 50 % bodo plačevale 25 % davka;
- TOZD, ki izvažajo od 15 do 25 % pa bodo plačevale le polovično višino obračunanega davka iz dohodka.

Prav je da smo v temeljnih organizacijah združenega dela seznanjeni z ukrepi, ki imajo materialni vpliv na delovne rezultate in da se vsakokrat izračunamo z konkretnimi učinki (predvidene spremembe bodo veljale za celo leto 1978). Naša naloga je pa potem, da v okviru organizacij združenega dela iščemo poti za intenzivnejšo in trajnejšo delovanje v mednarodni menjavi, saj lahko računamo, da bo taka usmeritev uživala podporo širše družbene skupnosti. Anton Bukinis

skladu z načrti in je tudi njihov poslovni rezultat v okviru pričakovane. Najhujši problem, ki jih pesti že vrsto let, nadaljuje pa se tudi letos, je pomanjkanje potrebnih finančnih sredstev za prodajo Iskrinega blaga, ki ga kupujejo v lastnem imenu in za lasten račun. Predvsem je akuten ta problem pri Eurocommerce v Caracassu, kateremu bo nujno treba zagotoviti dodatne finančne vire, če želimo v Venezueli še naprej prodajati telefonijo.

Z gotovostjo lahko torej zapišemo, da so v Iskri Commerce izredno zadovoljni s poslovanjem zunanje-trgovinske mreže — trgovskih firm, proizvodnih podjetij ter predstavništev. Prepričani so, da bo ta mreža še nadalje pozitivno vplivala na porast izvoza ob že znanem dejstvu, da Iskra v deželah, kjer ima svoje firme in predstavništva, realizira 80 % svojega lastnega izvoza.

Lado Drobež

Z DOMAČIM ZNANJEM IN MOČMI

(Nadaljevanje s 1. strani)

rih so nekatera sorazmerno visoko razvila šolske suportne in servisne centre. Oblikovani in usposobljeni so bili z domačimi sredstvi, skozi delovno angažiranje pa jih je spremljalo tudi določeno velekompanijsko idejno angažiranje celih generacij domačih strokovnjakov. To je objektivno pripeljalo do pojave „računalniškega kluba“ in čedalje večje in globlje odvisnosti od pisanosti specifičnih in neenotnih sistemskih softverov posameznih vodilnih tvrdk.

Če k temu dodamo tudi nerealnost povpraševanja posameznih širših kategorij koristnikov (na primer manjših proizvodnih OZD), kjer niso bile opravljene niti najosnovnejše organizacijske priprave za racionalno izkoriščanje nabavljenega računalniškega poslovnega sistema, so tako nastali idealni pogoji za prevlado izključno uvozno trgovskega koncepta opremljanja dežele z računalniškimi sistemi. S tem so se glavne kadrovske zmogljivosti za softverski suport pretežno zbrale v prometno-trgovski sferi, kot posledica pomanjkanja družbene usmeritve k domačim proizvodnim resursov.

Zato mi proizvajalci sodimo, da je neumestna aluzija na nekakšen konflikt interesov preko starih milijonov

jajo iz dosedanjega nezadovoljujočega toka razvoja tega področja pri nas, kot tudi zatečenega stanja.

Zato smo sklenili, da se čimprej, a najkasneje do oktobra letos ustanovi poslovna skupnost za proizvodnjo računalniške tehnike, kot tudi sklene ustrezni samoupravni sporazum, ki bo podrobneje določil vsebino in oblike medsebojnega poslovnotehničnega sodelovanja članic te skupnosti. Temeljni cilj poslovne skupnosti je postopno oblikovanje proizvodnje kompleksnega jugoslovanskega računalniškega in programskega sistema kot končni cilj.

S tem namenom bomo opravili skupno potrebno tehnično, tehnološko in performansno inventuro računalniških sistemov, ki so predmet sedanjega poslovnega sodelovanja s tujimi partnerji in jih primerjali s spektrom ustvarjenih potreb domačih koristnikov. Na podlagi tega in tudi v sodelovanju s koristniki bomo sprejeli skupna stališča o segmentih, kateri in v kakšni obliki bodo lahko pokriti z domačo proizvodnjo iz obstoječih aranžmajev, za katere pa bi bili potrebni morebitni dodatni aranžmaji s tujimi partnerji, oz. kateri segmenti računalnikov, (pretežno specialni in veliki) morajo biti še naprej predmet uvoza v celoti ali delno.

V primeru medsebojnih performanskih prekrivanj sistemov iz obstoječih aranžmajev bomo sprejeli skupne sklepe o medsebojni delitvi dela, kar bo predvsem pomenilo softversko specializacijo za določene sektorje uporabe.

Tudi z namenom čim hitreje in uspešneje uresničevanja proizvodnje kompleksnega domačega računalniškega sistema v okviru poslovne skupnosti bomo ustanovili do konca tega leta skupno sistemsko računalniško hišo, delov naziv (JUGODATA) s sedežem v Beogradu in ustreznimi podružnicami. JUGODATA bo formirana na podlagi skupnega vlaganja članov poslovne skupnosti in udeležbe v dohodku po vloženem delu in sredstvih.

Naša Iskra je že globoko zakoračila v tretjo tehnološko revolucijo — razvoj mikroelektronike. Do kam smo v tem pogledu prispeli in kakšne učinke lahko pričakujemo?

V Sentiernju je skoraj dve leti poteka proizvodnja debeloplastnih hibridnih mikroelektronskih vezij. To je sen bo v Ljubljani začela delati nova tovarna monolitnih MOS/LSI mikroelektronskih vezij, s čimer bo doseženo maloserijska proizvodnja prerasla v redno industrijsko proizvodnjo, s čimer se bo v Iskri zaokrožil program tehnologije mikroelektronike. Na ta način se bo pospešil proces tehnološke modernizacije skoraj vseh tehnoloških programov Iskre, od sistemov za avtomatizacijo in telekomunikacije, pa vse do blaga široke potrošnje.

Brez intenzivne uporabe mikroelektronskih vezij si namreč ni moglo če zamisliti sodobnih naprav na vseh teh področjih, zaradi česar je treba mikroelektroniko pojmovati kot resnično infrastrukturo. To je hkrati tudi predpogoj za nadaljevanje izvozne ekspanzije, ki mora od sedanjih 100 milijonov dolarjev v letošnjem letu prarasti na 150 milijonov dolarjev v 1980. letu, je na koncu razgovora dejal Miloš Kobe.

D. Ž.

POGOVOR Z MAGISTROM MIRANOM JARCEM

Devetega junija letos je zagovarjal svoje magistrsko delo Miran JARC, inženir metalurgije. Magistrsko delo: vpliv stehiometrije in mikrostrukture na magnetne lastnosti mangan cink feritov. Delo je plod dolgoletnega dela in izkušenj na odgovornih delovnih mestih, ki jih je Miran Jarc, mag. dipl. inž. opravljal večinoma v Iskri.

Za laike je feritna tehnika zelo odmaknjeno in tuje področje. Ker pa sta v kratkem opravila magistrski s tega področja kar dva inženirja iz naše DO IEZE, mora to biti zanimivo področje. Bi za naše bralce povedali čisto enostavno, kaj so v bistvu feriti?

Za jasen odgovor moram poseči v zgodovino. Že iz osnovne šole vemo,

da so magnetne lastnosti poznali že pred našim štetjem. Prvič slišimo o tem v Grčiji v pokrajini Magneziji, po čemer je magnetna ruda tudi dobila ime magnetit. Prvič pa so magnet praktično uporabili za kompasovo iglo Kitajci v prvem stoletju našega štetja. Tako je šlo naprej, uporabnost magnetov je bila vse večja.

Okrog leta 1930 pa so Japonci odkrili prvi nekovinski magnet — kobaltov ferit, ki pa ni prodrl kot trdi ferit. Med drugo svetovno vojno pa so zaradi raznih hitro se razvijajočih elektronskih naprav (na primer radar) mnogo in mrzlično raziskovali v smer nekovinskih magnetov. Kovinski namreč niso več odgovarjali zaradi visokih frekvenc, kjer ti niso porabni. Zato so

(Nadaljevanje na 3. strani)

KAKOVOST POROK ZA IZVOZ

Iskra gradi svojo dolgoročno politiko med drugim tudi na izvozu in mora zato verjetno tem povečanim zahtevam tudi ustreči, in to kar hitro, je med drugim poudaril v pogovoru za naš list tovariš Lotar Kozina.

Na vprašanje o stanju kakovosti elektrotehničnih izdelkov na svetovnih tržiščih je v uvodu omenil, da postaja japonska konkurenca vedno močnejša in da zadeva tako predvsem ZDA in Zahodno Evropo. „Po nekaterih strokovnih ocenah je zanesljivost japonskih elektronskih proizvodov 2 do 4-krat večja od zanesljivosti tovrstnih izdelkov iz ZDA ali zahodne Evrope. Posledice te konkurence so povečane kakovostne zahteve, zlasti na konvertibilnem tržišču, kot so na primer ZDA, ZRN, Francija, Anglija, (Italija pa ne). Razumljivo, da se to odraža tudi na zahteve kupcev do naših izdelkov.“

Ko smo prešli na sklepe zadnjih dveh konferenc naše zunanje trgovine v Postojni, oziroma Portorožu, je poudaril, da so tam sprejeli vrsto sklepov. „Predvsem smo se dogovorili, da bomo tipsko preizkušali vse izdelke doma, še preden jih bomo oddali na preverjanje v tujino. Tega pa žal ne delamo, čeprav smo se dogovorili, ali pa prakticiramo zelo malo. To pa ima seveda za posledico, da so naši slabi izdelki zavrženi in da to odvrca kupce tudi sicer, čeprav prihodnjič pošljemo izdelek boljše kakovosti. Dalje smo se dogovorili o nadzoru nad delom delovnih organizacij v pogledu kakovosti, kadar te organizacije dobijo reklamacije, pa smo naleteli na nasprotovanje, češ da tako vmešavanje ni umestno. Toda čas je, da se stvari korenito izboljšajo in da se kakovosti lotimo sistematično in organizirano. Vsekakor bo SOZD takoj po poletnih dopustih sklical konferenco o kakovosti, na kateri bi obravnavali vse že razpoložljive podatke in spoznanja s tega področja, zatem pa začrtali skupni program.“

In kaj bi bile osnove tega programa?

Predvsem bi morali dvigniti skupno zavest, da je Iskrina kvaliteta določen standard, ki mora biti vedno prisoten in ki mora biti vsem skupen. Zato bi morali uresničiti več skupnih akcij posameznih služb, uvesti bi morali mesece kakovosti in področne konference. Vzporedno s tem pa bi morali razviti odgovornost za dvigovanje kakovosti in utrditi tudi pristojnosti za zagotavljanje kakovosti in za ustrezno kontrolo. Trenutno bi morali prav v to usmeriti tudi glavni tok naših informacij in reklame, na najbolj nevrvalgičnih točkah, na primer pri izdelavi števec, pa bi morali storiti nujne ukrepe v sodelovanju z IC.

Dolgoročno pa nas čaka tudi vrsta nalog. Naj navedem samo najvažnejše:

- a) postavljanje skupnega sistema in realizacije tega sistema (IKM, BII),
- b) preko samoupravnih aktov akcije IV in VI,
- c) izboljšanje in nadaljnje izobraževanje kadrov, ob tem tudi sistematično štipendiranje in izobraževanje,
- d) z investicijami zagotovljeno in ustrezno izbrana oprema in
- e) reorganizacija področij kakovosti v DO.

Mara Ovsenik

POGOVOR Z MAGISTROM MIRANOM JARCEM

(Nadaljevanje z 2. strani)

razvili že zaradi potreb mehke feritne materiale, in ker so ti v bistvu keramika se pri njih pojavlja visoka upornost. Tu je izguba energija zaradi vrtničastih tokov še pri izredno visokih frekvencah zelo majhna. Zato so feriti važni in za nekatere naprave nenadomestljivi.

Bi nam povedali v čem je srž in novost vašega magistrskega dela in njegova praktična uporabnost?

Z mislijo na to obširno delo sem se ukvarjal že dolga leta in delal samostojno na tem področju. Prvi koraki v tej smeri datirajo iz leta 1968, ko sem se pričel intenzivno ukvarjati z razvojem feritnih materialov v tedanjem Zavodu za avtomatizacijo, kjer sem na tem področju delal štiri leta. Nato pa sem imel mnogo opraviti s feritno tehniko še v tovarni feritov, kjer sem dve leti vodil razvoj. Ob tem moram povedati, da smo to problematiko z velikim entuziazmom premlevali s sedanjim direktorjem feritov Dušanom Dolničarjem in mojim sedanjim direktorjem v TOZD Magneti Alojzom Severjem, kjer sem sedaj tudi zaposlen kot vodja razvoja in tehnološkega oddelka.

V bistvu gre pri mojem raziskovalnem delu za profesionalni ferit. Do nekaj 100 KHz je še vedno osnovni in glavni predstavnik mangan – cink ferit s prebitkom Fe₂O₃.

Lastnosti feritov so odvisne od dveh osnovnih grup parametrov: prva je dejanska kemična sestava materiala, druga pa keramična mikrostruktura. Tako sem v prvem delu svojega magistrskega dela obdelal teoretične zveze med raznimi magnetnimi lastnostmi in sestavo, to je predvsem stopnjo stehiometrije po kisiku v MnZn ferite. Nadalje sem obdelal teoretične postavke med mikrostrukturo in magnetnimi lastnostmi ter zvezo med parametri izdelave in dobljeno mikrostrukturo.

Nato v mojem delu sledita dva praktična dela. V prvem obdelujem zvezo med magnetnimi lastnostmi mangan – cink ferita s prebitkom Fe₂O₃ in načinom atmosferskega režima med ohlajanjem pri različnih bruto sestavah. Uspelo mi je dobiti kvantitativno zvezo med položajem sekundarnega maksima na krivulji temperaturne odvisnosti permeabilnosti in bruto sestavo ter stopnjo dosežene stehiometrije po kisiku.

Iz tega obširnega materiala sledijo postopki in sestave, iz katerih se da dobiti ferite vrhunskih kakovosti. To pa se ujema s sedanjimi prizadevanji za profesionalizacijo feritov, kar je pravzaprav v bistvu prizadevanje za vrhunsko kakovost in zanesljivost.

Gre za ferite, ki so časovno in temperaturno stabilni ter imajo nizke izgube energije.

V naslednjem – zadnjem delu magistrskega dela pa sem se posvetil študiju pri konstantni stehiometriji, kjer pa varira mikrostruktura. Ozadje teh prizadevanj je tendenca tovarne Feritov, ki bi rada dosegla visokopermeabilne ferite.

Miran Jarc, vodja razvoja in tehnologije v TOZD Magneti.

Ugotovil pa sem, da obstaja v postopkih neka limita, kjer pride do tako imenovane „podivjane mikrostrukture“. To je glavna ugotovitev tega drugega praktičnega dela, zato zaenkrat še ne znamo narediti višje permeabilnih feritov. Šele obvladanje mikrostrukture nam bo omogočilo izdelavo vrhunsko kvalitetnih izdelkov. V mojem delu so že nakazane nekatere sugestije za obvladanje tega pojava. Večina teh ugotovitev sem prvi dognal, seveda pa raziskovalci na tem področju zelo skrivajo svoja dognanja in je težko ugotoviti, kaj je drugod že doseženega.

F. Kotar

INDUSTRIJA ZA AVTOMATIKO, LJUBLJANA

Rezultati v prvem polletju

Prvo polletje je za nami in v plansko analitskih službah v delovnih organizacijah se že zbirajo podatki o rezultatih poslovanja v prvih šestih mesecih tega leta.

Poglejmo si nekaj podatkov za delovno skupnost skupnih služb delovne organizacije ISKRA-AVTOMATIKA.

Delovna skupnost skupnih služb je v tem obdobju ustvarila za približno trideset milijonov dinarjev celotnega prihodka, kar je za 28,9 % več ko v prvem polletju preteklega leta. Od tega zneska predstavljajo 932.544,50 din plačila za storitve razvojnega področja za fluidno te-

hniko. Materialni stroški so v mejah povečanja celotnega prihodka. Močnejše se je povečala le amortizacija zaradi novih osnovnih sredstev, ki smo jih kupili v preteklem letu.

Če odštejemo materialne stroške in amortizacijo od celotnega prihodka dobimo prihodek, ki je za 26,5 % večji kot v enakem obdobju preteklega leta, medtemko je čisti dohodek za 27,4 % večji kot v prvem polletju lanskega leta.

Omenjene rezultate (točni podatki so razvidni iz priložene tabele) smo dosegli z 264 povprečno zaposlenimi, kar je za 5,6 % več kot v lanskem juliju.

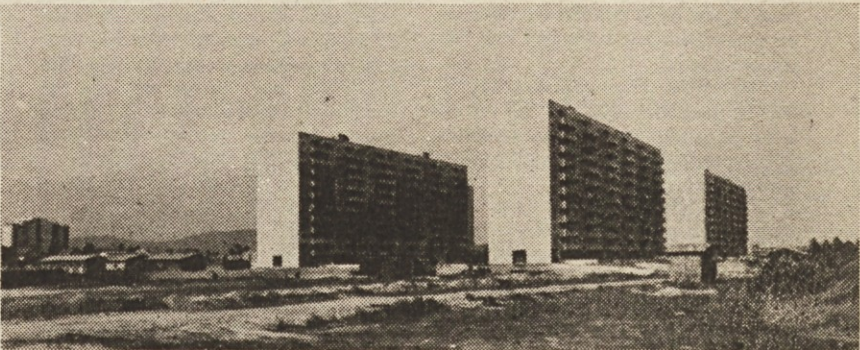
Branko Tome

	I-VI 1978	odm %
I. Celotni prihodek	30.032.643,10	128,9
1. Materialni stroški	9.076.207,85	126,9
2. Amortizacija	44.541,90	197,2
3. Izredni izdatki	471,50	—
4. Zaloge ned. proizv.	—	—
II. Vsega porabljen sredstva	9.121.221,25	134,8
III. Dohodek	20.911.421,85	126,5
5. Pogodbene in zak. obv.	1.322.653,00	114,1
IV. Čisti dohodek	19.588.768,85	127,4
6. Osební dohodek	18.369.857,70	120,0
7. Skupna poraba – stanovanjski	682.653,50	106,2
– ostalo	536.257,65	—
V. Izguba	—	—

Razdelitev stanovanjskih posojil

Na 14. rednem zasedanju delavskega sveta delovne skupnosti skupnih služb, ki je bilo 27. julija, so delegati prejeli v potrditev prednostno listo prosilcev za stanovanjska posojila za leto 1978. Predlagana razdelitev poso-

jila, ki znaša v skupnem znesku 1.580.000 din in zajema 24 prosilcev, je bila določena na podlagi dogovora, katerega osnovo je predstavljalo opravljeno točkovanje stanovanjskih razmer in drugih kriterijev, ki jih določa stanovanjski pravilnik. Predlog, ki ga je predložila stanovanjska komisija v potrditev določa naslednji način razdelitve višine posojila po posameznih prosilcih: Koželj Barica, Marc Peter, Werk Marko (90.000 din), Oblak Nada, Puc Dane, (60.000 din), Eržena Anton, Šimnovec Marko (85.000 din), Renninger Justina, (80.000 din), Kosič Dragan, Maletič Slavko, Glibota Ljubo, Prevc Leopold, Kosič Mirjana, Renninger Božidar, Borštnar Silva (70.000 din), Kladnik Džare, Magič Helena, Žontar Tone (65.000 din), Gianini Tatjana, Medved Cilka (50.000 din), Kukovič Ivan, Kalan Valentin, Škrabelj Martina (40.000 din) in Kleindienst Alojz (35.000 din).

Vprašanje mnogih: Kako čimprej do stanovanja?

SKLEP: Delavski svet delovne skupnosti skupnih služb je predlagano prednostno listo in s tem tudi višino stanovanjskega posojila po posameznih prosilcih potrdil.

Ko že govorimo o stanovanjski problematiki ne bo odveč še naslednja informacija:

Delavski svet delovne skupnosti skupnih služb je na svojem zasedanju dne 27. julija na podlagi poročila volilne komisije delovne skupnosti skupnih služb ugotovil, da je za sprejem Stanovanjskega pravilnika dne 7. 7. 1978 glasovala večina tistih delavcev, ki imajo pravico glasovanja na referendumu v delovni skupnosti skupnih služb, kar pomeni, da je Stanovanjski pravilnik sprejet.

Poprej omenjeni način določitve višine posojila po posameznih prosilcih je bil že narejen po novem pravilniku.

Š.D.

Nova trgovina v Titogradu

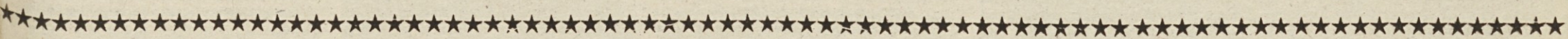
V počastitev 13. julija – dneva vstaje črnogorskega naroda, je Iskra Commerce odprla v Titogradu že svojo drugo prodajalno v tem mestu. Sodobno opremljeni prostori merijo skupno 373 kv. m, od česar je dobila prodajalna nekaj več kot 100 kv. m, skladišče nekaj več kot 200 kv m, v preostalih prostorih pa so pisarne Iskrine filiale.

Slovesnosti so se med drugimi udeležili ugledni družbeno-politični delavci titograjske občine, tamkajšnji tisk, radio in televizija pa sta temu dogodku namenila veliko pozornosti. Z Iskrine strani so se poleg predstavnikov titograjske filiale udeležili tudi gostje iz Ljubljane – Štefan Hujs, Marko Perenič in Andrej Pehar.

Na slovesnosti ob otvoritvi je zbranim spregovoril direktor titograjske filiale Radomir Vukčević. Orisal jim je Iskrina prizadevanja, da bi kar se da kmalu odprla še več trgovin in servisov v drugih jugoslovanskih mestih. Spregovoril je tudi o minuli tridesetletni poti Iskrinega kolektiva, o sedanjí organiziranosti, proizvodnih delovnih organizacij ter zlasti Iskre Commerce kot organizaciji skupnega pomena za tržišstvo.

Med številnimi uglednimi gosti se je slovesne otvoritve udeležil tudi sekretar za gospodarstvo titograjske občinske skupščine Blagota Raspopović, ki je novo Iskrino prodajalno tudi odprl.

L. D.

DUŠAN ŽELJEZNOV:

(52)

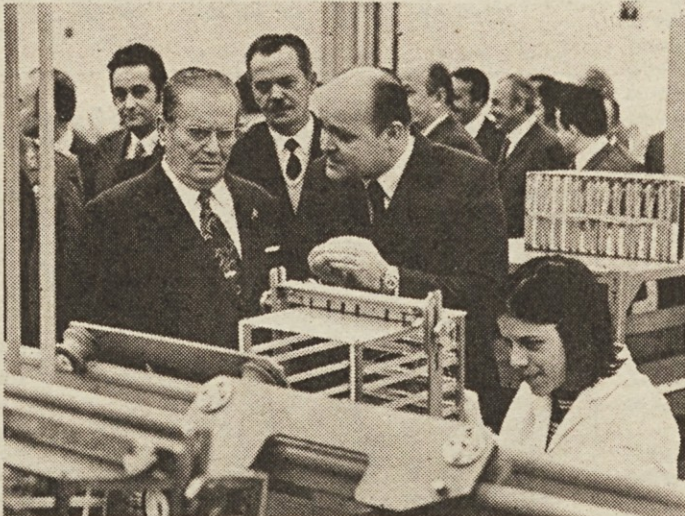
TITO V ISKRI

Predsednik kolegijskega poslovnega organa Sestavljene organizacije združenega dela Iskra Jože Hujs je bil med drugim Titovim obiskom v Iskri glavni direktor delovne organizacije Iskra industrije za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko v Kranju.

„Takrat je bil to moj prvi neposredni stik s Titom kot človekom,“ se danes, po štirih letih spominja Jože Hujs in dostavlja:

„Reči moram, da je Tito znal takrat, ko smo mu posredovali informacijo o naši tovarni in o tem, kaj smo in kaj delamo, iz vsega potegniti takoj tri ali štiri točke, natanko tiste, ki so bile najbolj občutljive in relevantne v takratnem položaju. Zdi se mi, da je bilo prav to dejstvo, da je naš predsednik znal najti tista naša najbolj pereča vprašanja, ne da bi poprej podrobneje poznal našo problematiko in probleme, najbolj značilno tako zanj kot za njegov takratni celotni drugi obisk v naši Iskri. Prav zavoljo tega smo lahko imeli takrat o vsem tem zelo izčrpno razpravo in pogovore, ki so trajali kar trikrat dlje kot pa je to predvideval protokol.

Nič čudnega ni zato, če je protokol takrat opominjal, da je treba našo vzpravo zaključiti, vendar pa je Tito kljub vsem opozorilom vztrajal, da smo do kraja obravnavali vse tiste točke, zlasti pa naše delovanje na zunanem tržišču in naš prodor na tržišča dežel v razvoju. Dalje ga je zelo podrobno zanimalo, koliko imamo in razvijamo lastno znanje, kako je z licencami,

kaj zmoremo sami, kakšni so naši načrti za prihodnost, kaj delamo na področju narodne obrambe – torej zares same takšne zadeve, ki so bile takrat, in se mi zdi, da so tudi danes, še vedno izredno pomembne in aktualne.

Potrditev za njegovo izredno iznadljivost in poznavanje problematike: pa smo lahko kasneje videli in spoznali tudi med samim obiskom v tovarniških obratih. Kljub temu, da je bila tudi pot skozi tovarno v nekem smislu že vnaprej določena in načrtovana, to Tita nikakor ni oviralo, da bi se ne ustavil kje, ali pa zavil kam „zunaj programa“ in to praviloma vedno tja, kjer je bila zadeva zares ključnega pomena.

Če se danes spominjam nazaj, moram ugotoviti, da sem imel razumljivo določeno tremo, zlasti še zato, ker je bilo to, kot

sem že omenil, moje prvo neposredno srečanje z našim predsednikom. Vendar pa moram takoj pristaviti, da me je začetna trema kaj kmalu minila in tudi popolnoma izginila.

Ko me vprašujete o mojih osebnih, čisto človeških vtisih, ki jih je pustil v meni Tito, potem bi na prvem mestu omenil in poudaril njegovo izredno neposrednost. Z njim je namreč mogoče takoj in neposredno navezati osebni stik. Pri tem pa te ne obhaja nobena zadrega in prav zato je stik z njim takojšen in neposreden.

Zdi se mi, da je z drugega svojega obiska Tito odnesel dober vtis o naši Iskri, saj nam je povedal, da je bil pred tem obiskal tovarno Bell v Belgiji in da naša tovarna ni od belgijske tovarne nič slabša. Dobesedno nam je takrat dejal:

„Pa ova vaša nije ni lošija ili je čak i bolja.“

Tito je bil dalje tudi zelo impresioniran nad hitrostjo, s katero smo bili zgradili tovarno na Laborah. Vendar pa je bil predvsem navdušen nad Iskro kot celoto.

Med svojim obiskom nam je povedal tudi nekaj osnovnih misli in idej zlasti pa nam je že takrat položil na srce misel, kaj moramo kot Jugoslavija predstavljati v svetu neuvrščenih – ne gre namreč samo za politično razsežnost v tretjem svetu, temveč tudi za ozko povezanost z ekonomsko razsežnostjo, kajti tako takrat kot tudi danes gre za gospodarsko osamosvojitve tretjega sveta in dežel v razvoju.

Njegova takratna opozorila in nasveti so dali v mnogočem novo dimenzijo v našem delu, dimenzijo našega nastopanja v tem svetu, kjer moramo nastopati kot socialistična dežela in ne kot kolonialne sile.

Skratka, ob zaključku lahko povem, da je bil Tito že takrat sorazmerno dobro informiran o vsem dogajanju na zunanjem trgu, saj je bila to ena izmed njegovih preokupacij, ki nam jo je ustvarjalno, tovariško in tudi uspešno posredoval,“ je zaključil svoje vtise in spomine na drugi predsednikov obisk v Iskri Jože Hujs.

TOZD TGA RETEČE

DRUGAČE V REALIZACIJO INVENTIVNIH IDEJ

Konec preteklega meseca so na pobudo prizadetih inovatorjev v Tovarni gospodinjstskih aparatov pripravili srečanje delavcev — inovatorjev, in članov komisije za inventivno dejavnost za novinarsko okroglo mizo. Brez dlake na jeziku so prešetali vrsto problemov, ki so se iz različnih vzrokov nakopičili v preteklosti in prerasli v resno oviro za resnejši razvoj množičnih inventivnih prizadevanj. Problemi so bili različni — od predolge poti predloga do realizacije in ocenitve, do neustreznega vrednotenja nagrad avtorjev, malo manj odkrito kot o „zunanjih“ krivcih pa so inovatorji slednjič spregovorili tudi o svoji krivdi za neuspešno — ali manj uspešno inovatorsko delo.

Razgovora za okroglo mizo se je udeležilo devet predstavnikov „obeh“ strani, ob koncu pa tudi računovodkinja, ki je pomagala razčistiti nekaj finančnih vprašanj. V diskusiji so sodelovali vodja tehniške priprave Peter Ceferin, oddelkovodja razvojno konstrukcijskega oddelka Miro Jurjevič, pravnica Marija Jug, razvijalec Franc Mihalič, konstruktor izdelkov Tone Pušar, konstruktor orodij Drago Kisovec, tehnologa Tomo Abičič in Janez Debenc ter razvijalec ing. Bine Meglič.

V razgovoru za okroglo mizo je po uvodnem govoru z besedo pričel Peter Ceferin, ki je odgovoril na vprašanje kaj je inventivna, kaj inovacijska dejavnost in kakšna je njuna medsebojna povezava v združenem delu.

CEFERIN: „Temeljna vsebina inventivne dejavnosti, ki obsega pot od ideje do njihove realizacije na vseh področjih v proizvodnji in izdelkih samih, je predvsem prispevek inovacijske dejavnosti, ki v širšem pomenu predstavlja pot od ideje, preko poskusne do planirane serije. Inovacijska dejavnost je sama po sebi planirana, inventivna pa jo krepi in bogati.“

VPRAŠANJE: Sami ste poudarili, da inventivna dejavnost bogati in krepi inovacijsko. Pa se v tovarni tega vsi tudi zavedajo?

CEFERIN: „Pomena se v tovarni prav gotovo zavedamo, žal pa je resničnejša trditev, da na papirju bolj kot v resnici. Takoj po sprejemu samoupravnega sporazuma o inovacijski in inventivni dejavnosti v celotni Iskri smo skupaj s Službo za industrijsko lastnino in ostalimi zainteresiranimi temeljnimi organizacijami izdelali poslovnik dela. Od tega dokumenta smo veliko pričakovali tudi pri nas, saj smo se zavedali, da je v tej dejavnosti potreben nov pristop, drugačno delo.“

Poslovnik — splošni akt — smo prilagodili razmeram v naši tovarni, potrdil ga je delavski svet, komisija naj bi pričela z delom in obravnavala kompletno pot od predloga do nagrade. Invencijo smo definirali kot poslovno dejanje, enako vsakemu drugemu in se odločili, da vsak predlog pregleda ustrezen strokovnjak, izdelava oceno in jo vrne referentu za inovacijsko dejavnost.

Pred ustanovitvijo komisije za inovacijsko dejavnost, ki deluje kot izvršilni organ delavskega sveta, je o predlogih odločal poslovni odbor, v skladu z Zakonom o združenem delu pa je vse te naloge prevzel omenjeni kolektivni organ.“

VPRAŠANJE: Do nedavnega ste bili predsednik komisije za to dejavnost. Kako se je odražalo zanimanje za inovacijska prizadevanja v luči številnih predlogov?

CEFERIN: „Prvo prijavo smo prejeli 10. januarja 1976, do 20. marca letos pa je bilo vsega skupaj sprejetih 25 predlogov, nekaj od teh je komisija tudi že obravnavala.“

VPRAŠANJE: Kakšno pa je bilo sodelovanje komisije s Službo za industrijsko lastnino ter delo komisije navznoter?

CEFERIN: „V skladu s poslovnikom smo vse predloge pošiljali v oceno službi za industrijsko lastnino, ki naj bi v skladu z določilom iz skupaj sprejetega dokumenta odgovorila v roku 14 dni. Žal pa se je delo, ki smo ga prostovoljno pričeli, začelo in končalo s pošiljanjem predlogov iz naše strani, odgovora pa navadno sploh ni bilo — ali pa je bil nepopoln in mnogo prekasen. Prav te izkušnje so nas pripeljale do odločitve, da vseh predlogov ne bomo več pošiljali, temveč samo nekatere, tiste, ki se nam bodo zdeli najboljše, najbolj izvirni in uporabni.“

Poslovnik, ki omenja odnose s Službo za industrijsko lastnino pa je poleg tega sodelovanja predvidel tudi vzpodbudo za množično inventivno dejavnost. Ugotoviti pa je treba, da na tem področju res še ni ničesar narejeno — neposredno proizvodnja, ki naj bi postala žarišče te dejavnosti se sploh ne vključuje v inovacijska prizadevanja.“

VPRAŠANJE: Precej pritožb je bilo namenjenih delu komisije, govorile pa so zlasti o prepočasnem postopku, neustreznem ocenjevanju, neustreznem tolmachenju uspehov?

CEFERIN: „Vse te obtožbe so bile deloma podkrepjene, delno pa so izvirale iz že prej opisanih odnosov s Službo za industrijsko lastnino, ki je postopek s prepoznimi odgovori močno zavlačevala.“

Komisija se je zato sestala in ugotovila napake v dosedanjem delu. Sprevideli smo tudi, da ni edina oblika stimulacije finančna, temveč tudi moralna nagrada in priznanje. Ob zaključku pa je v začetku letošnjega leta delavski svet formalno novo komisijo, določen pa je tudi referent za inovativno dejavnost.

nost, pravica Marija Jug, ki se bo s tem delom profesionalno ukvarjala. Prejšnji način dela, ki je potekal ob rednem opravljanju delovnih nalog in opravi ni bil zadosti prožen, predvsem pa prepočasen, da bi lahko ustrezno sledil inventivnim prizadevanjem in uspehom.“

KISOVEC: „Predlogi so vseskozi pritekali, pa vendar ni bilo pravega odgovora, nobenega zanimanja...“

ABIČIČ: „Jasno je, da proces množične inventivne dejavnosti še ni prodril do tekočega traku, precej krivde za to pa je tudi v togosti dela komisije, v preveč poenotenem ocenjevanju, ki ne temelji na vsebini temveč na značilnosti predloga — vsi ne morejo biti ocenjeni po istem kopitu, čeprav so, npr. vsi oddali koristne predloge!“

MEGLIČ: „Poleg tega pa se še srečujemo s prepričanjem, da so izplačane nagrade v prvi vrsti tako in tako samo strošek, ki gre v breme tovarne, koristi pa ni nobene... Gre pa še za vrsto drugih problemov — kdo, npr., naj povrne stroške, ki jih ima inovator pri svojem delu, pa so hkrati neizogibni za dosego končnega rezultata?“

CEFERIN: „Delavski svet je obravnaval Megličev predlog in ga sprejel, saj tudi Uradni list predvideva povračilo osebnih izdatkov delavcev, TOZD pa jih vstavi v materialne stroške.“

PUŠAR: „Kljub temu pa še vedno ni razumljiva politika komisije, da sploh ne reagira na predloge. Bilo je več predlogov, minilo je pol leta, zato smo se v konstrukciji odločili za več manjših in na ta način skušali poživiti obravnavo. Kljub temu pa odziva še do danes ni bilo nobenega — tako ravnanje pa seveda ni najbolj stimulativno za nadaljnja prizadevanja!“

CEFERIN: „Trditev, da nismo obravnavali nobenega predloga sploh ne drži, saj je komisija obdelala kar 10 predlogov. Vsekakor pa drži, da je delo potekalo prepočasno. V zvezi z nagradami pa velja dodati še pojasnilo, da Meglič, npr. dobiva pravično odškodnino za svoj prispevek — v skladu s samoupravnim dogovorom seveda!“

VPRAŠANJE: Kako pa poteka sodelovanje na področju inventivnega dela z Delovno organizacijo?

MIHALIČ: „Vsekakor je treba poudariti, da DO na področju inventivne dejavnosti premalo dela, da se premo angažira. Naši predlogi so dostikrat taki, da prinesejo majhen prihranek, čeprav so dostikrat publicirani drugače.“

Na štedilniku, npr., smo prišli do izvirne rešitve pri izvedbi grelna. Takega prijema še nikjer dosedaj ni bilo, seveda pa je sporno vrednotenje, ki ga opravi en sam človek. Pripomniti je treba, da navadno avtor o cenitvi sploh ni obveščen, poleg že kritiziranega dejstva, da za predlog, ki sem ga oddal že leta 1976 sploh še nisem dobil odgovora.

Večji del meritev sevanja na mikrovalovni pečici je bil, na primer, opravljen z doma razvitim in izdelanim instrumentom. Precej dela, potrebnega za izdelavo originalnega instrumenta, sem opravil doma, pa tudi sedanja izvedba merilnika temelji na zasnovi, ki se ne razlikuje od prvotne. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da je tak aparat pomemben inventivni dosežek, hkrati pa tudi velja poudariti, da še vedno ni ocenjen in nagrajen!“

VPRAŠANJE: Kakšne pa so izkušnje z zunanjimi forumi, ki se ukvarjajo z zaščito invencij?

MIHALIČ: „Zunanji forumi, gre predvsem za Patentni zavod, naj bi za tovarniško inventivno dejavnost le redko prišli v poštev — predpostavljam pa, da pri uspešnem delu notranjega organa za vrednotenje in ocenjevanje inovatorjevega prispevka sploh nikoli. Sam imam za seboj izkušnjo s patentno zaščito grelnih plošč, ki sem jo prijavil potem, ko doma zanjo ni bilo zanimanja. Kljub prijavi Službi za industrijsko lastnino še po treh mesecih ni bilo odgovora — obvestil sem jih po svoji presoji, nato pa sem seveda še naprej ukrepal sam. Patentna zaščita v

prvi vrsti predstavlja srečanje z velikanskim birokratskim kolesjem, povezanim tudi z velikimi stroški. Že zato sem mnenja, da bi morali to urejevati v svoji tovarni. Nikomur, npr., ni bilo všeč, da sem se lotil takega postopka, ko so za to izvedeli — prej pa nikogar ni zanimalo!“

CEFERIN: „Pripomniti moram, da Mihaličeva trditev, da o vrednotenju avtor ni seznanjen, ne drži, saj je avtor o vseh sklepih v zvezi z dosežkom obveščen! Komisija ni imela nobene želje, da bi bilo delo kakorkoli skrito — le malo volje do informacij bi bilo treba imeti, nemogoče je vsakomur vse servirati na pladnju!“

Tudi trditev, da je predloge ocenjeval en sam strokovnjak ne drži, saj sta vsaj pol prijav ocenjevala najmanj dva ocenjevalca. Drži pa, da strokovni ocenjevalci niso takega obsega, kot bi lahko bili.“

MIHALIČ: „Imamo listo ocenjevalcev, iz katere mora referent izbrati ustrezne, ki naj o predlogu razpravljajo. Verjetno pa je tudi poslovnik preveč tog in bi ga bilo treba v določenih postavkah spremeniti, prilagoditi.“

VPRAŠANJE: Dober mesec že deluje nova komisija, ki je delo verjetno pričela na osnovi dobrih in tudi slabih izkušenj iz preteklosti? Tovarši Jurjevič, vas so izbrali za predsednika organa, ki bo zlasti v bodoče precej angažiran?

JURJEVIČ: „Nova komisija deluje šele en mesec, zato rezultati še ne morejo biti jasni, res pa je, da bo delo komisije v bodoče potrebno spremeniti na podlagi izkušenj stare komisije.“

Problematična se nam v prvi vrsti zdi zlasti obveščenost, velik pa je tudi problem neprofesionalca, ki se mora poleg svojega rednega dela ukvarjati še z ocenjevanjem inventivnih prispevkov. To je seveda zelo težko, čeprav ne nemogoče.“

V zvezi s to dejavnostjo pa velja poudariti, da je nova komisija sestavljena kot izvršilni organ delavskega sveta, ki posebej poudarja, da je ta, tako propagirana dejavnost, v bistvu delovna dolžnost. To opredeljuje tudi Zakon o združenem delu.“

VPRAŠANJE: Kako pa ste opredelili ločnico med rednim in inventivnim delom?

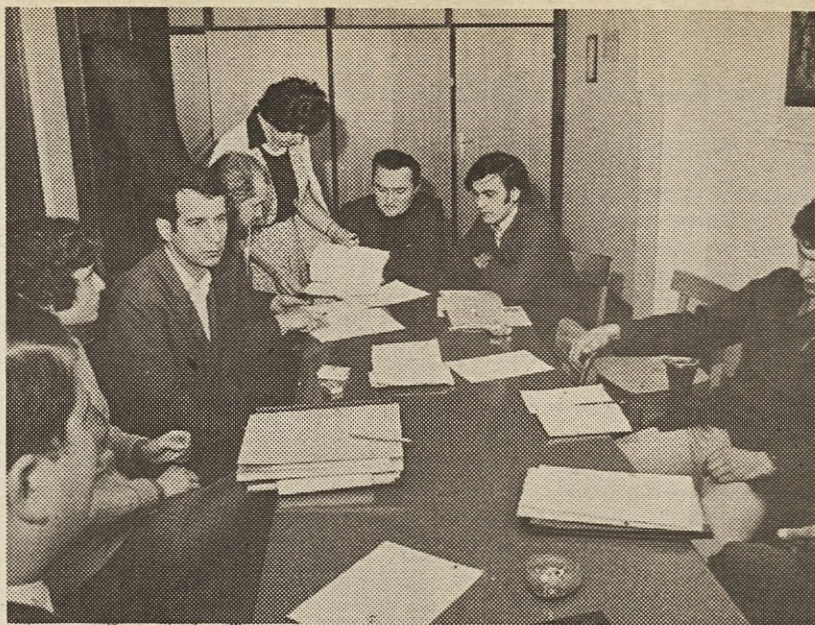
CEFERIN: „Kaj je delovna dolžnost in kaj je pričneinventivno delo ni popolnoma jasno, čeprav se za večino primerov lahko opredeli. Mnenja so zelo različna, krešejo pa se zlasti med ocenjevalci in inventorji. Seveda so zapisani določeni kriteriji, ki pa ne morejo veljati v vsakem primeru in jih je tako tudi nemogoče napisati. Izhajajo iz vsega, kar smo v tovarni izvedli, smo vsekakor iz tega, da morajo strokovnjaki s svojim delom prispevati veliko, saj so prav zato tudi v tovarni — nikakor pa se ne more vsake nekoliko odmaknjene stvari oceniti kot invencije!“

MIHALIČ: „Po tej logiki se vsak izum lahko ovrže z delovno dolžnostjo!“

JURJEVIČ: „Nelogično pa je potem tudi dejstvo, da ni bilo nobenih pripomb na delo komisije, ki je bilo opisano v zapisniku!“

KISOVEC: „Problem, ki se mi zdi zlasti pereč, je način, ki je v navadi v naših kalkulacijah — v vsaki je namreč že vključena invencija, zato primerjava med proizvodnjo brez vključene invencije in proizvodnje, oplenitene z inventivnim prispevkom, sploh ni izvedljiva. Brezkompromisno bi bilo potrebno izdelati kalkulacije obeh postopkov in na osnovi razlike ovrednotiti inventorjev prispevek. Delo bi bilo seveda nekoliko obsežnejše, vendar pa bi bili zadovoljni obe strani. Na drugi strani pa je zopet žalostno dejstvo, da več zaupamo ljudem izven tovarne kot pa domačinom!“

CEFERIN: „Inventivno dejavnost

Udeleženci okrogle mize o inovacijah v Tovarni gospodinjstskih aparatov Reteče. Odkrita diskusija je pokazala vrsto problemov — skušali smo, vsaj delno nakazati pot do rešitve.

bi bilo potrebno organizirati, kajti le tako bi lahko prinesla zaželjene rezultate. Pri tem pa ne smemo prezreti nevarnosti, da bi se preveč zaverovali v sebe in se zaprli v tovarniške stene. Tovarna mora biti na poti v uspeh vedno odprta tudi navzven.“

Res pa je, da bi moralo biti za inventivno dejavnost v tovarni precej več posluha, po drugi strani pa bi bilo iluzorno pričakovati, da bi bili z mnenjem komisije zadovoljni prav vsi.“

JURJEVIČ: „Komisija pa seveda ne bi smela biti predmet konflikta temveč organ, ki ima pravico do svojega mnenja!“

VPRAŠANJE: Kako pa ocenjujete prihranek inventorja, če se ne izdela komparativnih kalkulacij?

MIHALIČ: „Kakšen je prihranek nikomur prav zaradi pomanjkljivih kalkulacij ni jasno, zato bi bilo treba v bodoče — v okviru nove komisije — delo pričeti drugače!“

KISOVEC: „Druga plat medalje, ki se kaže neodvisno od višine nagrade, pa je nevoščljivost v tovarni, ki temelji prav na neobveščenosti. Z boljšim informiranjem bi ta nevoščljivost lahko postala celo pozitivna, čeprav bi prišlo do zapletov verjetno tudi potem tako kot sedaj — takoj ko stopi v ospredje denar. Poleg vsega pa je nerazčistično tudi vprašanje, če se inventorjev odstotek izračuna na osnovi proizvedenega ali prodanega števila izdelkov.“

PUŠAR: „Ugotovitev, da je s prijavo invencije dosti več zapletov kot pa z invencijo samo, je verjetno enotna in se z njo vsi strinjamo, pridružujem pa se mnenju, da je v bodoče treba izdelati komparacije na osnovi dveh kalkulacij.“

CEFERIN: „Popolnoma nelogično bi bilo gledanje na TOZD kot na zasebno kapitalista — odškodnina se v nobenem primeru ne more obračunavati na osnovi proizvedenih, temveč zgolj po številu prodanih proizvodov. Temeljna organizacija združenega dela je v prvi vrsti skupnost delavcev, nikakor pa je ne moremo obravnavati kot kapitalno tvorbo.“

Tako je tudi mnenje Službe za industrijsko lastnino, ki poudarja, da se v skladu s samoupravnim sporazumom na ravni ZP Iskra (sprejetim pred sedanjim organizacijsko obliko SOZD Iskra, op.p.) nagrada inventorju izplača na osnovi gospodarske koristi. Enako jo opredeljuje tudi Zakon o združenem delu, ki omenja samo na podlagi racionalizacije povečan dohodek. Iz tega samo po sebi sledi, da se višina delavčevega priznanja določi na podlagi prirastka dohodka.“

VPRAŠANJE: Kako pa se določi prispevek TOZD delavcu, če prodaja steče šele po določenem roku?

CEFERIN: „Zaključni račun se dela na podlagi plačane realizacije, zato je jasno, da pred prodajo ne more biti ocenjen prihranek, pa tudi licenčna se, npr., plačuje na podlagi števila prodanih artiklov.“

VPRAŠANJE: Kako pa se vrednoti koristen predlog v proizvodnji, ki se opušta?

CEFERIN: „Predlog vsekakor ostane v tovarni, bo pa seveda drugače ocenjen kot če bi bil perspektiven, visoko akumulativen. V vsakem primeru pa je potrebno zagotoviti vsaj stimulativen, minimalen znesek.“

IN ZAKLJUČEK?

Po daljši diskusiji se je izkristaliziralo več problemov, ki se bodo po zagotovilu članov nove komisije v najkrajši prihodnosti pričeli reševati bolj angažirano kot doslej. Vendar pa ne moremo mimo spoznanja, da je kritika obeh strani v veliki meri utemeljena prav s spoznanjem, da so se zlasti inventorji, prizadejati torej vse premalo zavedali, kakšne so njihove samoupravne pravice in dolžnosti, da so samoupravljalci v združenem delu, ki imajo pravico in dolžnost delegirati delegate v vse samoupravne organe vključno z delavskim svetom; da se lahko enakopravno vključujejo v vse družbenopolitične organizacije in si na ta način zagotavljajo vlogo emancipiranega delavca v združenem delu.

Srečujemo pa se zopet s staro prakso, ki jo med drugimi pomagamo odpravljati s svojim delom tudi novinarji — z mnogo prešibko organiziranostjo pretoka informacij. Poudariti pa ob zaključku velja še eno — ne samo nova komisija, temveč predvsem inovatorji, ki se bodo v prvi vrsti zavedali, da s svojim prispevkom koristijo ne le sebi, temveč v prvi vrsti družbi kot celoti — bodo dosegli ustrezen status, ki jim ga družba sicer formalno že priznava. Ne pa tudi dejansko, kajti sklepe uresničujejo ljudje, ne pa pisana beseda.

Vsi, ne samo inovatorji iz Reteče, imajo pravico, da se vključijo v delo samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij in po tej poti konstruktivno odpravljajo nepravilnosti v razvoju samoupravljanja — konstruktivna je namreč samo ta, organizirana pot.

Stane Fleischman

Novi delovni prostori

V Tovarni antenskih naprav na Vrhniki so pred nedavnim odprli novo proizvodno delo. Prvi sestavljeni elektromotorji odpirajo nove možnosti za TOZD, ki išče perspektivno zvrst proizvodnje. Prve in nadaljnje serije so plod tesnega sodelovanja s Tovarno elektromotorjev iz Železnikov.

V TOZD Antene Vrhnika so odprli nove delovne prostore, v katerih bodo sestavljali elektromotorčke za elektropeči. Delo samo bo potekalo v dveh izmenah in bo zaposlovalo 30 ljudi, vsaki izmeni po 15.

Pogovarjali smo se s tehnologom Janezom Rihtaričem, ki je prišel iz Železnikov, da bi pomagal pri uvajanju delovnega postopka. V nekaj besedah nam je razložil časovni potek uvajanja: „Začeli smo 15. 6. vendar je bil en teden potreben za uvajanje, tako, da je proizvodnja stekla okrog 20.“

Približno mesec dni zadostuje za samostojno delo na delovnem mestu, eno leto pa za doseganje polne norme. Sedanja proizvodnja 15000 elektromotorčkov na mesec bo po enem letu narasla na 3000, kar bi tudi predstavljalo načrtovano proizvodnjo. „Rihtarič nam je še povedal, da je njegova naloga vpeljati proizvodnjo vsaj do 80 % predvidene norme, za kar bo po njegovem potrebno približno tričetr leta. Večina delavk je zaposlenih na novo, vendar za zdaj poteka vse po predvidenem načrtu.“

Boris Čerin

ZADOVOLJNI S PRVIM POLLETJEM

Vodja plansko analitske službe Otmar Zorn nam je povedal, da so s I. polletjem kar zadovoljni, saj so v okviru Iskre med tistimi, ki so zelo dobro delali in gospodarili. Lani so namreč precej dvignili plan in zato ni čudno, če proizvodnja ni dosegla vseh zastavljenih ciljev.

I. polletje so sorazmerno dobro delali in gospodarili in bi z odpravo nekaj perečih problemov lahko dosegli vse cilje, ki so si jih zastavili za letošnjih prvih šest mesecev. Težave so imeli predvsem z izvozom, zalogami in proizvodnjo. Največ izpadov je bilo v TOZD Keramika v Vižmarjih, kjer so uvedli nov postopek za izdelavo keramičnih telesc, oziroma jih od zdaj izdelujejo iz popolnoma nove mase. Ta izpad se je pokazal tudi v šentjernejških Uporih, kateri dobavljajo polizdelke.

Proizvodnjo so dosegli s 43 % letnega načrta, kar je 5 % več kakor lani v istem obdobju. Vedeti moramo, da so letos od lani dvignili program proizvodnje za 32 %. Celoten dohodek je okrog 15 % večji kakor lani, zlasti ugodni so finančni rezultati na domačem trgu. Ostanek dohodka se giblje v okviru plana. Seveda pa ostanek dohodka ni enak v vseh TOZD, odstojanja so sorazmerno velika. Najslabši je bil izvoz, saj so dosegli le 30 % letnega programa izvoza, kar je celo nekaj manj kakor lani. Osebnih dohodkov so nekoliko dvignili skladno s programom. Stroški so rasti zelo zmerno, bojijo pa se, da bodo v drugem polletju naglo porastli, kakor kaže trend dviganja cen.

Otmarija Zorna sem prosil, naj nekoliko pokomentira te številke. „Največja škoda je, da izvoz ne pokriva uvoza. Temu ni kriva le situacija na zunanjem trgu, ampak tudi neuspešnost naše komercialne na zunanjih tržiščih, nekaj krivde pa nosi tudi kvaliteta, ker elementi ne dosegajo povečanih zahtev po kakovosti, ki jih zastavljajo kupci. Zato so v preteklem času izgubili precej zunanjega trga, na dobrih pozicijah pa smo ostali v zahodni Nemčiji. Zdaj pripravljamo no-

Vodja plansko-analitske službe Otmar Zorn.

ve ateste, žal, pa bo ta postopek trajal več kakor šest mesecev in v letošnjem letu ne bo mogoče nadoknaditi zamujenega. V celotni Iskri in v IEZE smo že podvzeli nekatere ukrepe na tem področju in upamo, da se bo izvoz korenito popravil. Zdi se mi tudi, da smo preveč popuščali zaradi zapeljivega domačega trga, kjer so cene ugodnejše. Sicer se je to na finančnem rezultatu zelo dobro odrazilo, žal pa smo zaradi tega premalo napadali na zunanem trgu. Že številka 68 % realiziranega plana prodaje za leto 1978 pove, da na domačem trgu izredno dobro prodajamo. Vendar če hočemo uvoziti toliko opreme, kolikor jo imamo v investicijskih načrtih. Poleg tega pa moramo zagotoviti tudi devize za sprotni uvoz repromateriala, in se tako približati izvoznemu planu.

Ocenjujem, da imamo vse možnosti za najboljše poslovne rezultate, saj sedanja stopnja samoupravnih in poslovnih organiziranosti daje možnost, da perečo problematiko izvoza proizvodnje in drugih težav lahko odpravimo. To pa bi nam omogočilo še boljše rezultate v letu 1979, saj bi si tako pripravili odličen start za bodoče poslovno leto. Da bi pa to dosegli, bomo morali poostrižiti odgovornost in disciplino pri samoupravnem in poslovnem odločanju.

F. KOTAR

TOZD ELEKTROLITI MOKRONOG

Lep razvojni dosežek

TOZD Elektroliti v Mokronogu se zaenkrat še stiska v improviziranih in nenamenskih prostorih. Jeseni pa bodo začeli z gradnjo nove tovarne, kjer bodo možnosti za delo boljše. Za to novo, tudi zahtevnejšo proizvodnjo pripravljajo tudi perspektivnejši program.

Pred kratkim so v razvoju poslali v proizvodnjo nov izdelek, ki ga prvič izdelujemo v Jugoslaviji — elektrolitski kondenzator za zagon enofaznih sinhronskih motorjev. Prednost tega elektrolitskega kondenzatorja je v tem, da ni polariziran, se pravi, da ga lahko za nekaj časa priključimo na izmenični tok. Uporablja se za zagon enofaznih sinhronskih motorjev večjih moči. Ti motorji se uporabljajo zlasti za pogon kmetijskih strojev, kjer ni napeljan trofazni tok. Tako ga rabijo za pogon ventilatorjev, hidroforov, črpalk, krožnih žag in drugih kmetijskih strojev. Kondenzator je zelo zahteven, saj se, kakor smo že zapisali, uporablja na vlažnih krajih, pri umaznem delu, zato mora biti primerno zaščiten in preračunan na velike temperaturne razlike.

Razvijalec Marjan Pivk, ki je ta zahtevni izdelek razvil pravi, da smo ga v Jugoslaviji doslej izključno uvažali, večinoma od firme Ducati iz Italije. Pri konstrukciji so se zelo približali kupcu, oz. kupcem: Elektrokovini, Severju — Gorenje in servisom, ki so tretji največji potrošnik. Kondenzator je bil izključno razvit in izdelan doma. Ker ni postavljenih standardov, so bodoči kupci postavljali zelo visoke zahteve, tako za nazivno napetost, temperaturo, probno trdnost in število vklopov na uro.

No, vse te zahteve je razvijalcu Pivku in njegovemu sodelavcem uspelo upoštevati in jim zagotoviti. Tako je sedaj kondenzator že v proizvodnji, z Bolgari pa se že dogovarjajo za izvoz tega izdelka. Že drugo leto bodo v

Razvijalec Marjan Pivk.

Mokronogu izdelali 300.000 kosov teh kondenzatorjev za doma in izvoz.

Torej je največji uspeh tega razvojnega podviga in proizvodnje, da bomo uvažali en artikelj manj, še več, tudi izvažali ga bomo, kar je za Elemente važna postavka. Ob tem razvoju pa so se srečali s celo kopico težav. Tako je bilo težko dobiti folio za navitje in cel kup nevednosti so imeli z izdelavo orodij za plastične stročnice (ohišja). Treba je bilo uporabiti čisto posebne prijeme. Običajno je namreč v eni stročnici en sam kondenzator, tu pa so koristili vezavo dveh zaporednih kondenzatorjev, kar bo izdelku znatno podaljšalo življenjsko dobo.

Marjan Pivk, ki je kondenzator razvil, je sam projektiral in izdelal tudi naprave za formiranje (obračanje polaritete s časovno odvisnostjo) in priprave za preizkušanje življenjske dobe. Za nas laike je to majhen proizvod. Za tovarno v Mokronogu in za razvijalca Pivka in sodelavce pa pomeni to veliko truda, vloženega mnogo znanja in velik uspeh.

F. Kotar

Prodajali smo zelo dobro

Prodajno področje v IEZE vodi direktor Igor Pompe, ki mi je tudi povedal, kako so prodajali v letošnjem I. polletju. Opravljali in opravili so vse naloge, ki jih po statutu delovne organizacije opravljajo za vse TOZD Industrije elementov. Zlasti na domačem trgu so bili uspešni, slabši pa je bil izvoz.

V I. kvartalu letošnjega leta so sklenili večino pogodb in si intenzivno prizadevali, da bi razširili prodajo preko prodajne mreže IC oziroma Iskre. Poleg tega pa so agresivneje nastopili na domačem trgu tudi v direktni prodaji trgovskim hišam. Povečali so solidnost prodajnega servisa, se pravi, da so skrbeli za pravočasno oziroma dogovorno dobavo, za dogovorjene količine in kvaliteto. Sicer pa je bila letošnje prvo polletje ugodna konjunktura zlasti na domačem trgu, kar se je tudi odrazilo na dobrih rezultatih. Cene so bile v skladu z začrtano politiko.

Naj navedemo nekaj števil: V celoti so prodali 68 % načrtovanih količin za letošnje leto. Prodajo v Iskri so realizirali s 70 %. Izven Iskre pa je prodaja dosegla 69 % načrta. Prodajo med TOZD je bila namram letnemu programu realizirana s 34 %, čemur je kriva premajhna menjava med TOZD Keramika in TOZD Upori.

Po TOZD pa je prodaja dosegla v I. polletju takele odstotke letnega načrta: Keramični kondenzatorji 87 % (52 % več kakor lani poprečno mesečno). Ta rast po ostalih TOZD je bila takale: Upori 57 % več kakor lanskega mesečno poprečje, Keramični kondenzatorji 100 %, Električni kondenzatorji 70 %, Feriti 49 %, Magneti 47 %, Polprevodniki 54 %, SEM 17 %, Keramika 17 % manj, Orodjarna 33 % več.

Podatki o izvozu pa so slabši. V šestih mesecih so realizirali le 30 % letnega izvoznega programa. Vzrokov za tako slab rezultat je več. V glavnem pa gre na rovaš izgubljenih kupcev zaradi nesolidnega prodajnega servisa, kar smo si privoščili v bližnji preteklosti, drugi važen vzrok pa je ta, ker nismo zadostili kvalitativnim zahtevam kupcev. Izvoz po TOZD pa je bil glede na letni načrt takle: Upori 26 %, Keramični kondenzatorji 31 %, Elektroliti 17 %, Feriti 18 %, Magneti 53 %, Polprevodniki 31 %, drugi pa izvoza niti niso planirali.

Splošna ugotovitev je taka, da so v IEZE dosegli v I. polletju v primerjavi z lanskim letom v istem obdobju takele indekse realizacije: Delovna organizacija 66, Upori 53, Keramični kondenzatorji 101, Elektroliti 167, Feriti 72, magneti 117, Polprevodniki 85.

Ena glavnih hиб, ki se maščuje šele sedaj, je star „kiks“, ker se niso pred enim letom in prej prilagodili zahtevam trga. Problem je namreč v tem: Veliki proizvajalci so začeli dajati daljše garancijske — tudi po večletne roke za vso zabavno elektroniko. Zato so seveda postavili proizvajalcem in dobaviteljem elementov za takrat silno visoke zahteve. Nekateri, med njimi tudi mi, smo to vzeli z rezervno. Zato zanesljivost in kakovost ni odgovarjala kupcem in to se danes strašno maščuje, ker se ta višina, lahko ji rečemo predvsem zanesljivost, kar predpostavlja. Druga težava pa je pri konkurenčnosti na svetovnem trgu cena. Mi smo še v veliki meri predragi. Vse preveč je še vloženega dela, medtem ko so svetovni veliki proizvajalci elementov daleč pred nami v avtomatizaciji in mehanizaciji. Zaključek je na dlani: ti so mnogo cenejši in kvalitetnejši.

„Vsi, ki želimo izvažati, moramo imeti pred očmi, da nas nihče ne „zafrkava“. Tehnične kvalitete so dejstva, ki jih zahtevajo resni kupci zaradi nujnosti, ne iz kakih kapric. Moramo imeti pred seboj dejstvo, da je večina poslovnega sveta solidna in da gangsterskih metod ni. Gre le za solidnost, ki lahko zagotovi kvaliteto poslovanja in izdelkov.“ je za konec pribil direktor Pompe.

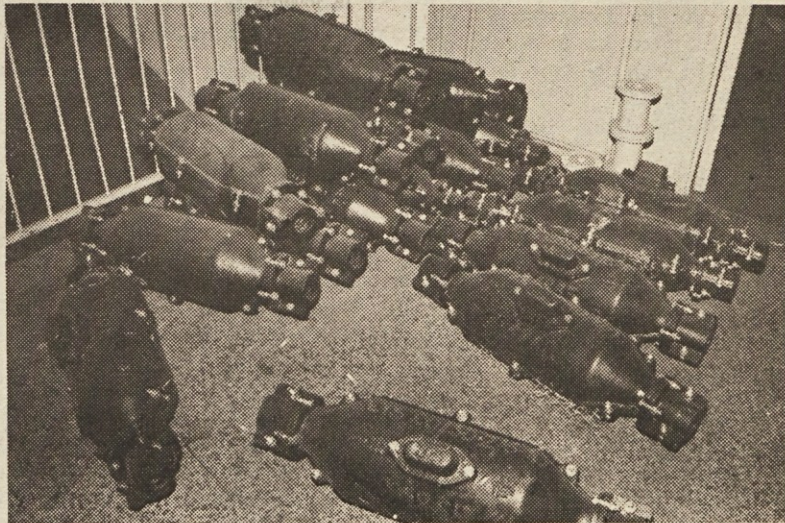
FY

DOPIŠUJTE V ISKRO

S kamero po TOZD

TOZD KERAMIČNI KONDENZATORJI ŽUŽEMBERK: Zaletelj Jože pri novi stružnici iz serije strojev, ki so jih nakupili za tekoče vzdrževanje in izdelavo nekaterih naprav.

TOZD FERITI: Kar preseneti človeka, ko v tovarni elementov zagleda ogromne priprave, ki jih tu izdelujejo. To so pupinske omare, ki služijo za kompenzacijo kapacitivnih upornosti na telefonskih kablilih. Montirajo se na telefonskih linijah na vsakih 20-30 kilometrov.

ZAVOD TIVOLI
Rekreacijski program za leto 1977-78

Plavanje:
USAK DAN od 11^h - 16^h
PETEK od 15^h - 18^h

Bowling:
OB PONEDELJKA do PETKA od 15^h - 22^h
V SOBOTO IN NEDELJO od 10^h - 22^h
(IZPOSODITVE COPAT 3 Din.)

Desanje:
SREDA IN PETEK od 21^h - 23^h

ISKRA-SEA
Zlati klub (SAYNA)
TOREK IN PETEK SAMO ŽENSKO od 9^h - 22^h
OSTALI DNEVI MEŠANO od 9^h - 22^h
V SOBOTO od 8^h - 14^h

Kegljaški klub LJUBLJANA
(OB SLOMŠKOVU ULICI)
USAK PETEK od 18^h - 20^h

KUPONE ZA REKREACIJO DOBITE PRI TOVARNIŠU **SOVDAT-U**
TELEFON 299 309

TOZD SPECIALNI ELEMENTI LJUBLJANA: V tej TOZD imajo velike možnosti za rekreacijo tudi v najbolj zahtevnih oblikah. Kakšne so, piše na plakatu.

TOZD KERAMIČNI KONDENZATORJI ŽUŽEMBERK: Velika pridobitev v proizvodnji je avtomat domače proizvodnje, ki služi za spajkanje cevni kondenzatorjev. Pri stroju Franc Gnidovec.

Delovna skupnost SKUPNIH SLUŽB: Posnetek z referenduma o svobodni menjavi dela med TOZD in DSSS. Referendum je lepo uspel.

Poslovanje v juniju

Prvo polletje smo uspešno zaključili – V prvih šestih mesecih niso dosegle planirane proizvodnje le Elektronika, TEN, ATC in TEL – Doslej smo proizvedli za 15,3 % več kot v istem obdobju lani

V prvih šestih mesecih letošnjega leta smo proizvedli za dobre štiri odstotke več kot je bilo predvideno. K temu je pripomoglo tudi preseganje plana eksterne proizvodnje v juniju, ki znaša 12,2 %. Plan domače proizvodnje smo presegli za 11 %, plan kooperacijske proizvodnje pa kar za 26,3 %.

Za predvideno vrednostjo proizvodnje so ostale le naslednje TOZD: TEN za 51,9 %, Elektronika za 19,9 % in Računalniki za 2,9 %. V juniju se je poprečna dnevna proizvodnja povečala. V 133 dneh, kar je dobra polovica (50,5 %) vseh delovnih dni v tem letu, smo izpolnili dobro polovico (50,1 %) letnega plana eksterne proizvodnje.

Zaradi dobrih rezultatov v juniju, smo v kumulativni z junijem preseganje plana proizvodnje še povečali in znaša 4,4 %. Med TOZD, ki v kumulativni presegajo planirane vrednosti, najbolj izstopata IPT in Elektrooptika (okrog 35 %).

Izpolnitev plana po asortimanu se je z junijem malenkostno poslabšala in znaša sedaj 83,4 %. Največje odstopanje od planiranega asortimana je še vedno v Elektroniki (za 49,5 %).

V prvem polletju smo proizvedli za 15,3 % več kakor v istem obdobju lani. Proizvodnjo so povečale vse temeljne organizacije. Kljub težavam in zastojem smo prvo polletje zaključili uspešno in prizadevati si moramo, da bomo dobro zaključili tudi drugo.

Poglejmo še posamezne TOZD bolj podrobno. **Tovarna ATC** je v juniju izpolnila mesečni plan proizvodnje s 109,7 %. Plan je bil presežen na račun gotovih izdelkov, ki so ostali v oddelku kontrole iz prejšnjih mesecev. V

kontroli je še vedno za 16,600.000 din nepreizkušenih izdelkov. Na klasični so bili manjši zastoji zaradi nepravčasno dobavljenih elementov in mehanskih delov iz tovarne TEA. Problem so tudi premajhne kapacitete. Proizvodnja elektronskih central je tekla normalno. Pri proizvodnji tiskanih vezij so bili manjši zastoji zaradi pomanjkanja kemikalij.

Tovarna TEA je presegla v juniju svojo plansko zadolžitev za 31,6 %. Proizvodnja novičnih aparatov, ploščatih relejev, telefonskih in mikrofonskih vložkov ter PTI je potekala v redu. Nekaj problemov je bilo pri proizvodnji telefonskih aparatov.

Tovarna števec je v juniju presegla plan proizvodnje za 11,7 %. Pri enofaznih števcih je proizvodnja ostala nekoliko pod planom, medtem ko je bil pri trofaznih števcih planirani obseg proizvodnje presežen. Glede asortimana so odstopanja v škodo dvotarifnih števec, ker ni bilo dovolj dvotarifnih številčnikov. Proizvodnja stikalnih ur je potekala normalno. Tudi proizvodnja tonskofrekvenčnih sprejemnikov se normalizira (doseženo je bilo 90 % planirane proizvodnje).

Alojz Boc

DELEGATSKA VPRAŠANJA

Kdaj novi odlok?

Na seji zbora združenega dela Skupščine občine Kranj dne 28. 6. 1978 je član naše delegacije Andraž Blatnik iz Merilnih naprav postavil delegatsko vprašanje v zvezi z vpisom etažne lastnine v zemljiško knjigo in kdaj bo sprejet odlok o splošnih pogojih o vzajemnih razmerjih med etažnimi lastniki. Te probleme je pred nedavnim načel v akciji Modri telefon tudi Konrad Pavli iz Tovarne TEA. Oddelek za upravnopravne zadeve Skupščine občine Kranj nam je posredoval odgovor, ki ga v celoti objavljam.

Po zakonu o pravicah na delih stavb (Ur. list SRS št. 19-912/76) Skupščina občine na predlog samoupravnih stanovanjske skupnosti z odlokom določi splošne pogoje o vzajemnih razmerjih med etažnimi lastniki.

S splošnimi pogoji občinska skupščina okvirno določi način uporabe in vzdrževanja delov stavbe, ki služijo

stavbi kot celoti ali samo nekaterim posameznim delom. V odloku morajo biti predvsem določbe, kako etažni lastniki uporabljajo skupne dele in jih vzdržujejo ter po kakšnih kriterijih etažni lastniki plačujejo stroške za vzdrževanje skupnih delov.

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Kranj je izdelala vsebinski predlog takšnega odloka, vendar le-ta po mnenju izvršnega sveta ni vseboval določb, ki jih zakon o pravicah na delih stavb zahteva. Zato je IS na seji dne 5. 7. 1977 sprejel sklep, naj stanovanjska skupnost predlog odloka dopolni. Ta sklep IS je bil samoupravni stanovanjski skupnosti posredovan 11. 7. 1977. 24. 11. 1977 je oddelek za upravnopravne zadeve ponovno zaprosil stanovanjsko skupnost, naj čimprej posreduje ustrezen predlog odloka. Podpredsednik IS Rautar je v ustnem odgovoru na seji skupščine zagotovil, da bo stanovanjska skupnost ponovno opozorjena, naj predlog dopolni v skladu s sklepom izvršnega sveta z dne 5. 7. 1977.

France Jamnik

Podatki za mesec: junij TOZD	Vredn. proizv. v 000 din	Dosežen plan proizv. v %	Dosežen plan asort. v %	Dosežen plan prodaje v % (domači trg)	Dosežen izvoz na letni plan v %	Dosežen OD v %	Število nadur na 1 zaposl.
1. ATC	90.357	109,7	82,5	108,2	15,5	119,5	7,7
2. TEA	33.307	131,6	79,3	115,4	2,1	118,1	1,5
3. TEN	9.069	48,1	71,9	86,6	—	116,6	—
4. Elektronika	7.007	80,1	50,5	90,2	6,5	141,9	—
5. TEL	12.308	123,4	71,4	162,6	3,9	126,5	1,4
6. IPT	15.974	320,8	92,3	365,1	—	120,9	—
7. EO	25.440	139,7	93,4	1,5	23,7	151,4	—
8. Vega	15.092	118,1	93,8	149,8	10,4	124,1	4,2
9. MSO	13.360	100,9	89,8	109,8	0,5	129,0	12,8
10. Števci	50.479	111,7	78,4	115,7	7,6	122,3	1,3
11. Instrumenti	19.048	110,7	87,8	121,6	7,6	134,4	3,6
12. Mehanizmi	8.347	123,6	86,5	130,6	10,0	127,4	1,4
13. Stikala	25.775	106,6	95,0	123,0	7,1	128,1	2,2
14. ERO	55.760	102,7	90,8	144,1	6,9	132,0	3,2
15. Orodjarna	128	25,4	100,0	—	—	117,9	1,4
16. Mer. naprave	5.860	29,4	84,6	154,5	—	112,8	1,9
17. Skup. proizv. delov	226	—	—	—	—	116,8	2,9
18. Vzdrževanje	90	—	—	—	—	114,0	3,8
19. Restavracija	—	—	—	—	—	—	—
20. DS SS	91	—	—	—	—	118,4	2,0
21. Računalništvo	1.213	97,1	—	—	—	103,2	1,1
SKUPAJ DO	388.922	112,2	83,4	122,0	12,6	122,7	3,3

Prispevek mladih v SLO

Dan, ko smo obiskali mladince v učnem centru obrambne vzgoje enot teritorialne obrambe za Gorenjsko, ni bil nič kaj prijazen. Na severovzhodu so se gnetli težki oblaki in zgledalo je, da bo vsak čas začelo deževati kot za stavo. Z bližnjih gora je pihal hladen veter in se zaganjal med močne borovce, pod katerimi so bili postavljeni šotori. Med pogovorom s komandantom učnega centra Antonom Reškom so padle prve deževne kaplje, a deževati ni začelo. Mladinci so nam kasneje v šali povedali, da nikoli ne dežuje, dokler so oni na vežbališču, kajti njihovih neprestanih pogledov proti nebu se oblaki močno bojijo.

Tabor, v katerem bivajo mladinci-prostovoljci, so si prav prijetno uredili. Velik šotor v sredini je jedilnica. Le-ta jim služi tudi za strokovna predavanja, predvajanje filmov, zvečer za gledanje televizije pa tudi za ples. Na obeh straneh so v lepem vrstnem redu postavljeni šotori, v katerih prenočujejo. Poleg njih sta na desni strani tudi dva šotori, v katerih je ambulantna z rednim sanitetnim osebjem. In še eno posebnost imajo: svoj radio. Preko njega objavljajo obvestila, čestitke, občasno pa pripravijo tudi kakšno daljšo oddajo.

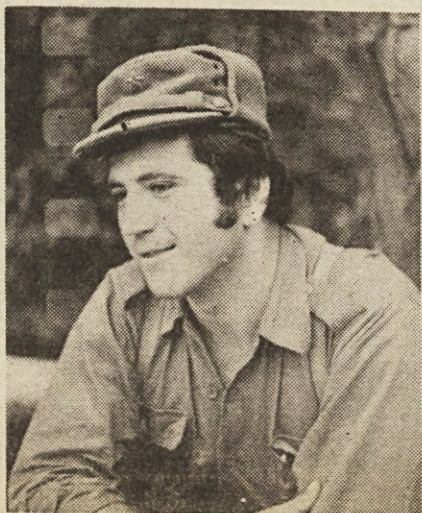
Usledli smo se na klop pred komando učnega centra in se z mladinci-prostovoljci teritorialne obrambe pomenkovali do poznega popoldneva. Med njimi so bili tudi trije Iskraši, ki so nam povedali:

IVI POTOČNIK:

„Prostovoljka teritorialne obrambe sem postala, ker sem želela spoznati orožje in sploh življenje v vojski. Tako

sedaj vsaj približno vem, kako se imajo fantje pri vojakih. Tu je čisto drugače kot npr. doma ali v službi. Je disciplina, ki se je mnogi sploh ne zavedajo. Ne vem, kje je vzrok za to. Morda je to mladost, vendar menim, če se že odločiš, da postaneš prostovoljec, da stvar vzameš le resno. Odnos starešina—mladinec je v dopoldanskem času, ko se odvija vojaško strokovni del usposabljanja, strog, dočim pa ga v popoldanskem času pri prostih aktivnostih skoraj ni, saj smo si med sabo enakovredno kolegi.“

MIRO KRČ:

„Mladinci smo razporejeni po enotah, ki jih vodijo rezervne starešine, ki sestavljajo tudi predavateljsko skupino. Vsak starešina izbere iz svojega sestava mladinko ali mladince, ki prevzame funkcijo, namestnika in vodi enoto. Tako se najbolj neposredno vključujemo v vojaško življenje. Mladinec-prostovoljec sem že nekaj časa. Mednje pa sem se vključil potem, ko sem bil zaradi težke prometne nesreče oproščen služenja vojaškega roka in sem se kot mladinski funkcionar čutil dolžnega, da delam tudi na področju SLO. Letos opažamo precejšnjo neaktivnost, saj so aktivni večinoma le tisti, ki so tudi v civilu vključeni v ZSMS, ZK in druge organizacije. Sicer je razumljivo, da morajo prav ti dati največji prispevek tako strokovnem usposabljanju kot tudi prostim aktivnostim, vendar bi se morali angažirati tudi ostali mladinci. Na to, da sem prostovoljec se ne oziram preveč. Tukaj se počutim kot vojak in kot tak tudi opravljam svoje naloge. Kar pa se tiče nediscipliniranih mladincev, sem mnenja, da bi le-te morale obravnati tudi osnovne organizacije ZSMS in ZK v katerih delujejo.“

JANA ŠPAROVEC:

„Pri strokovnem usposabljanju, kakor tudi v prostih aktivnostih popoldne, se lahko marsikaj koristnega naučiš. To je znanje, ki ga lahko s pridom uporabiš v vsakodnevnem življenju. V vrstah mladincev-prostovoljcev sem zaradi tega, ker nam pridobljeno znanje koristi za obrambo domovine. Prav to je naša največja dolžnost, pa tudi oddolžitev tistim, ki so se bojevali med NOB.“

Letos mineva deset let, odkar je bila ustanovljena teritorialna obramba, ki je v vseh teh letih kot del enotnih oboroženih sil naše domovine uspešno opravila vse začrtane naloge. Vsako-

26. julija je minilo 15 let od katastrofalnega potresa, ki je prizadel glavno mesto Makedonije, Skopje, v katerem je zgubilo življenje preko tisoč ljudi. Če drugače ne, je prav, da se vsaj ob obletnicah spomnimo na tiste težke trenutke, ki so jih preživljali prebivalci Skopja in okolice.

Vest o potresu v Skopju je zagnila v žalost tudi Slovenijo, še posebej tiste, ki smo imeli med Makedonci dobre prijatelje in ki smo poznali Skopje kot lepo in zelo veselo mesto. Solidarnost vseh jugoslovanskih narodov se je odražala v nudenju hitre pomoči v materialni obliki in v obliki posojila.

Tudi naša „Iskra“, ki je bila že pred potresom dobro znana v Makedoniji, se je takoj odzvala na pomoč. Zelo odgovorna in važna naloga Iskrašev je bila, da bi se v čim krajšem času vzpostavile telefonske zveze z ostalimi kraji Jugoslavije. To skrb je prevzela montažna ekipa, ki je bila že pred potresom v Skopju in montirala našo ATC, ki je bila tik pred otvoritvijo. Potres je precej prizadel tudi poštno poslopje, tako da je bilo predvideno

letno urjenje mladincev-prostovoljcev pa je njen še poseben uspeh pri izgradnji koncepta SLO in družbene samozastite.

Tekst: Miro Erzin
Fotografije: Niko Sladič

za rušenje. Poleg vseh pomoči je „Iskra“ poslala v Skopje tudi 40-člansko mladinsko brigado, ki naj bi pomagala pri delih na pošti. Bil sem tudi član te brigade, ki se je zbrala na železniški postaji v Ljubljani. Od tam smo se peljali s posebnim vlakom proti Skopju. Bili smo brigadirji, katere ni spremljala ne harmonika niti pesem. Naš vlak je zapeljal v skopsko porušeno postajo tako kot mnogo drugih tiste dni, tiho in brez vsakršnih sprejemov. Kar smo videli, je bilo dovolj, da je vsak pri sebi sklenil, da se bo s svojim delom maksimalno angažiral.

Mladinska brigada je prispela v Skopje že deveti dan po potresu. Prva zadolžitev je bila raztovarjanje tovo-mjakov, ki so dovažali opremo za novo začasno ATC in postavljanje barake za centralo. Najbolj odgovorno in obenem najbolj naporno delo je bilo pri reševanju telefonske centrale in razreševanja poštnega poslopja. Preko 300 stoval je bilo iznešenih in transportiranih v Đorče Petrov. Koliko je bilo to delo naporno in nevarno po vrhu, vedo le pričujoči. Delali smo dobesedno „od štirih do enih, od osmih do treh, od osmih do treh“ (po Župančiču). Pogoj za delo so bili zelo težki. Poleg nereda v mestu, je bila še neznosna vročina, pa še hrana ni bila takšna, kakršne smo je bili doma vajeni. Ko je bila pošta povsem prazna, smo prevzeli še gradnjo barake v Karpošu v izmeri 50x17 pod istimi pogoji. Brigada „Iskre“ je dala vse od sebe in bila tudi primerno pohvaljena s strani direktorije PTT.

Danes, po petnajstih letih, je dobilo Skopje povsem drug videz. Iz porušenega dela je zrastle novo, moderno mesto s širokimi alejami. Poštno poslopje je tudi novo, ki se mogočno dviga prav tam, kjer je bilo staro. Na potres priča le še železniška postaja, ki bo ostala kot spomenik na tisti nesrečni 26. julij 1963. Tudi ura na njej še vedno kaže pet in sedemnajst minut. Pogled na Skopje daje človeku vtis, da so že vse nadoknadili; le žrtve, ki jih je potres zahteval, bodo ostale nenadomestljive.

Edvard Erzetič

Zvezde gledajo z neba

Ko so se v petek, 4. avgusta popoldne zbrali mladi raziskovalci prvega astronomskega raziskovalnega tabora v novi osnovni šoli „Janka Premrla-Vojka“ na Črnem vrhu nad Idrijo, je bilo slišati vrsto pohvalnih in toplih besed, tako organizatorjev in mentorjev tega tabora, kot tudi predstavnikov družbenopolitičnih in strokovnih organizacij, ki so vsi poudarjali pomembnost in uspešnost tega edinstvenega in prvega tovrstnega tabora na Slovenskem. Vsi, od nesorja slovenske astronomije, prof. dr. Frana Dominka, pa podpredsednice idrijske občinske skupščine ter tja do predstavnika „Iskre“, ki je tako gmotno kot z aparaturami podprla mlade raziskovalce, so ob priskrbenem slovesu poudarjali zagnanost in koristnost praktičnega raziskovalnega dela, saj bo zagotovo marsikdo izmed udeležencev tabora kasneje krenil na pot znanstveno-raziskovalnega dela.

Ing. Tomaž Skulj je v imenu „Iskre“ povedal mladim astronomom-amaterjem ob slovesu:

„Živimo v času, ko je znanost v velikem razmahu. Na področju naravoslovja mrzlično pričakujemo novih dognanj. V atomskem svetu fiziki raziskujejo osnovne delce in iščejo proste kvarke, v človeškem svetu se naravoslovci čedalje več ukvarjajo s človekom. Vesolje, na drugi strani človeškega sveta, je najtežje raziskovati. Svet našega osončja, zvezd, galaksij in jat galaksij nam daje skromne podatke. Do nas prihaja le svetloba, ki jo telesa sevajo ali odbijajo.

Astronomska opazovanja, ki slonijo na preučevanju te svetlobe, so vselej zanimale človeka. Do mnogih odkritij in spoznanj o vesolju so prišli strastni ljubitelji narave, naravoslovci, astronomi. Čeprav v zadnjem času pomagajo astronom pri raziskovanju vesolja veliki zrcalni teleskopi, radijski teleskopi, zapletene elektronske naprave, sateliti, vesoljske ladje in računalniki, daje opazovanje nebesnih teles in pojavov s preprostimi astronomskimi opazovalnimi napravami dovolj zanimivih podatkov in raziskovalnih rezultatov.

Pri Iskri z veseljem pozdravljamo aktivnost in načrte astronomske sekcije pri Prirodoslovnem društvu Slovenije. Želimo, da bi sodelovanje Iskre pri letošnjem mladinskem astronomskem raziskovalnem taboru odprlo široke možnosti pri skupnih prizadevanjih za popularizacijo astronomskih raziskav pri mladih raziskovalci, pri ustanavljanju astronomskih krožkov po šolah in pri vključevanju astronomskih opazovanj v začetni pouk fizike v osnovni šoli in v šolah srednjega usmerjenega izobraževanja.

Za udeležence astronomskega raziskovalnega tabora smo pripravili knjižico Marijana Prosenca: Astronomske daljnogledi za amaterje in šole, v želji, da bi ljubitelji astronomije seznanili z možnostmi nabave astronomske opreme, ki jo izdeluje ali posreduje Iskra, tovarna optičnih in steklopihaških naprav—VEGA, Ljubljana in katera že dolga leta sodeluje z vzhodnonemško tvrdko VEB—Carl Zeiss—Jena. To sodelovanje odpira možnosti široke ponudbe opreme za astronomska opazovanja. Kakovost naprav zadovoljuje amaterje in profesionalne organizacije.

Dovolite mi, da v imenu Iskre izrazim občudovanje delu in uspehu prvega mladinskega astronomskega raziskovalnega tabora na Javorniku.

Mladim raziskovalcem mentorjem, astronomom amaterjem želimo sijajno načrtovanje in neoporečno izvedbo ustvarjalne zamisli o izgradnji slovenske ljudske zvezdarne na Javorniku,“ je končal predstavnik Iskre ing. Tomaž Skulj in s tem zagotovo izrazil želje in spoznanje vseh, ki so se bili zbrali na Javorniku v dneh od 31. julija do 4. avgusta.

Nekaj dni pred to zaključno slovesnostjo pa smo bili tudi sami na Javorniku, da bi si na kraju samem, kakih 1200 metrov visoko ogledali delo mladih astronomov in se z njimi pogovorili tako o taboru, kot delu in načrtih za prihodnje.

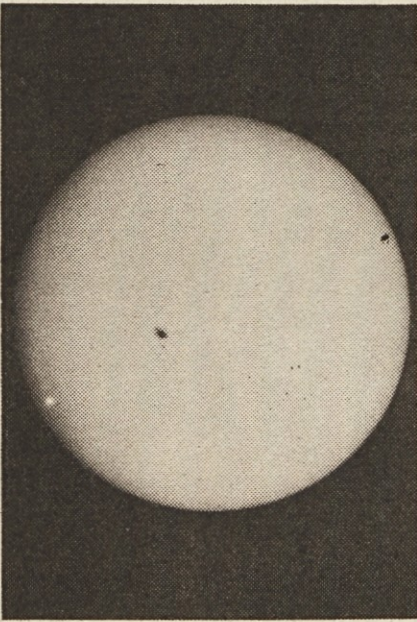
Javornik nad Črnim vrhom pri Idriji je vsekakor idealen kraj za astronomska opazovanja.

zovanja, saj v njegovi bližini ni velikih mest, ki bi motila s svojo svetlobo nočno opazovanje neba, dalje tu ni nikakršnega onesnaženja ozračja in tudi vreme je dokaj stabilno, da ne govorimo o obzorju, ki je dovolj široko in prostrano, saj pravijo, da je z vrha Javornika ob lepem vremenu moč videti tako morje kot ljubljansko kotlino.

V Pirnatovem planinskem domu, ko so ga že v začetku tega stoletja postavili tukaj na Javorniku, o katerem piše v Božanski komediji celo Dante, postavili slovenski primorski planinci, smo našli mlade tabornike in njihove mentorje. Že različne astronomske naprave pred domom in gručo okrog njih so nam pričale, da smo prišli prav.

Čeprav je bil dan, in to lep in sončen, so mladi astronomi, če tudi je njihovo delo povezano z nočjo in zvezdami, vseeno pridno delali, saj so opazovali sonce, opravljali osnovne meritve in podobno.

Magister Jurij Šoba, sicer inženir kemije in zaposlen na zavodu SRS za raziskavo materiala je bil organizacijski vodja tabora. „Strokovni mentor tabora,“ nam je povedal, „je diplomirani astronom Marijan Prosenca.“

Mladi astronomi na Javorniku.

sen. „Ko smo ga vprašali, kako je prišlo do tega tabora, nam je mgr. Šoba povedal:

„Idejo za astronomske mladinske raziskovalne tabor je dal prof. Pavlovec, predsednik Prirodoslovnega društva Slovenije. Dal je namreč idejo za sodelovanje z gibanjem znanost mladini. In tako nam je še uspelo, da smo ujeli zadnji vlak pri gibanju znanosti mladini in dobili sredstva za tabor na Javorniku.“

Naslednje vprašanje je veljalo udeležencem tabora, njihovu številu in delu.

„V taboru imamo sedemnajst mladih iz vseh krajev Slovenije. To so učenci zadnjih let osnovne šole in dijaki gimnazij. Tako imamo tukaj zbrane udeležence tabora iz Murške Sobote, Kidričevega, Maribora, Ljubljane, Velenja, Logatca, Kamnika, Idrije, Ajdovščine, Nove Gorice in enega udeleženca celo iz Trsta.

Najprej smo sestavili razpis in ga razposlali po šolah, pri tem pa smo število omejili. Na razpis se je prijavilo 25 kandidatov, vendar smo stali na stališču, da lahko pride v tabor največ po dva kandidata iz iste šole. Potem smo priredili tri ustrezne seminarje, vsak je trajal po en dan, na katerih smo jih učili osnov in pripravljali na tabor. Že sam obisk na seminarjih je predstavljal nekakšno selekcijo in tako smo prišli do sedemnajstih udeležencev.“

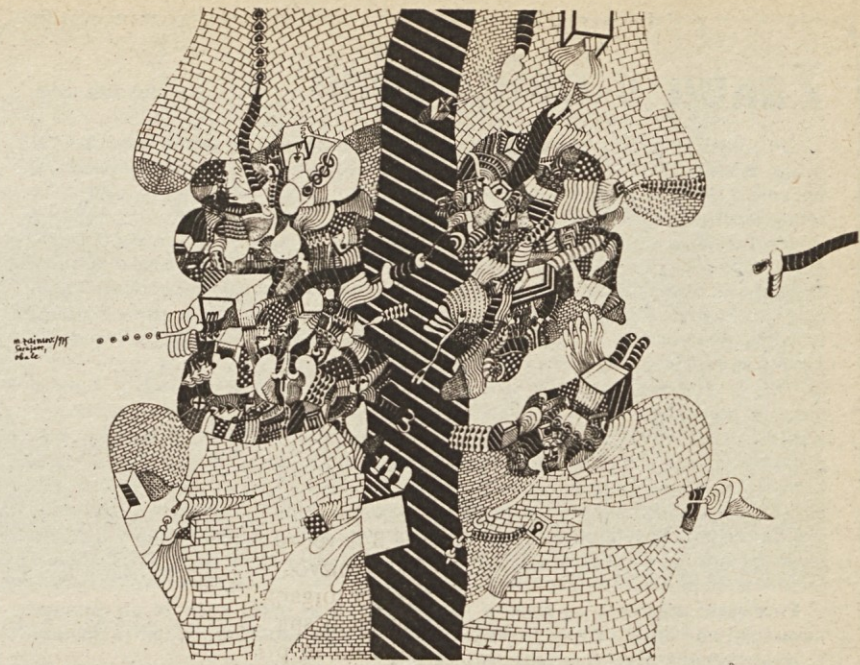
„Zakaj pa ste izbrali prav Javornik za svoj tabor?“ smo se pozanimali dalje.

„Ko smo dobili Celestron 14, preveč dober instrument za ljubljansko onesnaženo ozračje, je dal na razpolago opazovalnico v Lomeh pri Črnem vrhu naš član Herman Mikuž. Ker pa so Lome v dolini in je tu večkrat megla, smo se odločili oditi malo višje, na Javornik. Poleg že omenjenega instrumenta Celestron 14 nam je mnogo pomagala z instrumenti tudi Iskra, saj smo od nje dobili na posodo zelo dober instrument, refraktor za astronomsko sledenje zvezd z elektromotorjem, dvojček instrumenta, ki so ga podarili predsedniku Titu, hkrati so nam izdali tudi knjižico Marijana Prosenca Astronomske daljnogledi za amaterje in šole, podarili so nam mape s perspektivi in tudi dva optična kompleta 140 mm, ki jih bomo podarili našim najboljšim udeležencem tabora, da si bodo sami izdelali ustrezne astronomske instrumente.“

„In kako je potekalo vaše delo?“

„Podnevi opazujemo sonce, čemur posvečamo tri ure, popoldne pa imamo obvezen počitek, pred večerjo pa se domenimo, kaj bomo delali ponoči, kajti noč je naš delovni dan. Sicer pa smo si delo razdelili v tri skupine: prva skupina opravlja osnovna opazovanja s preprostimi sredstvi, druga skupina opravlja delo s preprostejšim teleskopom, medtem ko se tretja skupina ukvarja s astrofotografijo. Ker smo doslej in upamo da bomo tudi poslej imeli lepo vreme, bomo vse naloge tabora zagotovo 100 % izpolnili. Tako smo prvi dve noči zares delali, tja do štirih zjutraj, to se pravi prav do svita...“ je zaključil naš pogovor mgr. Jurij Šoba.

Potem je stekel še pogovor o gradnji bodoče slovenske zvezdarne na Javorniku, toda to je že druga zgodba, kajti zvezde ne gledajo samo z neba, kot smo v naslovu pa; razrazirali znani Croninov roman, temveč gledamo mi zvezde s tal že dolga tisočletja in zvezde nam razkrivajo vsak dan in noč svoje skrivnosti ter nam pomagajo spoznati in razumeti tudi nas same, naš svet in vesolje. In tako je tudi sedemnajst parov mladih oči te dni navdušeno in zamaknjeno zrl v zvezde in nočno delo. Dušan Željeznov

Razstava risb

V poslovnem centru Iskre v Ljubljani, je bila ob otvoritvi razstave risb bosenskega slikarja in risarja Mehmeda Zaimoviča, majhna slovesnost. Prisotne je v imenu Iskre sprejela in pozdravila Meta Maksimovič.

Otvoritve so se med drugimi udeležila predsednik kulturne skupnosti mesta Ljubljane Mitja Rotovnik, Franc Šali, Emil Rojč, predstavniki Moderne galerije v Ljubljani, predstavniki SOZD ISKRA, likovni kritik Stane Bernik in likovni umetnik Spacal.

Razstavo je uspešno pripravila Moderna galerija v Ljubljani. Risbe so se lepo ujele v velikem prostoru, ki je ob umetniških delih še globlje zadilhal. Lahko rečemo, da so tovrstne manifestacije več kot zaželeni, saj nam omogočajo neposreden stik s sodobnim likovnim ustvarjanjem. Ob tej priliki se je še posebej izkazala Iskra Marketing, ki je izdala zelo lepo izdelan katalog, v katerem so pregledno podana najzanimivejša dela z razstave, umetnika pa je v predgovoru predstavil umetnostni kritik Stane Bernik.

Mehmed Zaimovič nam je povedal, da je zelo vesel tovrstnega sodelovanja, ki mu odpira širok stik z javnostjo. „To je pravi način za sodelovanje med združenim delom in umetniškim ustvarjanjem,“ je dejal in se še enkrat toplo zahvalil Iskri za povabilo.

Sicer pa Mehmed Zaimovič ni prišel k nam kot neznanec. Kot gost Gru-

pe 69, se je v Ljubljani že večkrat predstavil, dvakrat tudi s samostojnimi razstavama (v Mali galeriji in Labirintu), srečevali pa smo ga pogostokrat na številnih skupinskih razstavah v drugih krajih Slovenije.

V katalogu lahko kaj hitro vidimo kako bogat je seznam razstav, ki jih je slikar obšel s svojimi deli. Firence, Dunaj, New Delhi, Milano, Budimpešta, Aleksandrija itd. Za nas bi bila morda bolj zanimiva ocena, ki jo je v predgovoru podal likovni kritik Stane Bernik.

„... To kar prepoznamo v teh risarsko virtuoznih izdelkih, so prej ko ne preoblikovani znaki in simboli, so nekakšne vizualne konvencije v nenavadnih sestavih in zato vselej v nerazrešenih in odprtih pomenih, so videz spontanega zapisovanja slehernega med nami v nezavednih trenutkih poigravanja z liki... Tako simbolika njegovih „izmišljenih“ simbolov ni jasna, brzčas to tudi noče biti, bolj kot to so sami po sebi v celostnem pojavnem sestavu značilen odmev, rekel bi, kar označujeval vizuelne kaotičnosti, ki nas obdaja, v kateri se pomeni zamegljujejo in izgubljajo, morda je to tudi prispodoba naše zbežanosti in odtujenosti. Kadar pa prepoznamo v izsekih resničnosti, v kateri bivamo, Zaimovičeva risba otrdi v duhu izročila magičnega realizma, takrat je tudi odločneje poudarjena njena ekspresivnost, ki daje risbi nenavadno doživljajsko razsežnost...“

Slovenski oktet pomlajen

Slovenski oktet, ta priljubljeni reprezentančni vokalni ansambel, je v minulih mesecih prestal eno svojih najtežjih sprememb v zasedbi, saj so odšli še zadnji, ki so pred 27 leti v oktetu začeli peti, je znova zelo uspešno nastopil in dokazal, da je prehodno krizo že prestal in da spet stoji. V okviru ljubljanskih poletnih prireditev je kar štirikrat zaporedoma pel v festivalskih Križankah. Na vseh štirih koncertih, dvakrat v malem peklenskem dvorišču, enkrat v križevniški cerkvi in za konec v velikem poletnem gledališču, je napolnil avditorij in izpričal, da je najpopularnější ansambel letošnjega festivala.

Nedvomno je bistvo slovenskega okteta v njegovi reprezentančnosti in ljudskosti hkrati. Ta vokalna glasba je tudi za nas Slovence specifična, razen tega pa je taka mala zasedba tudi močno ekonomična. Nič čudnega torej, da se je pri nas v Sloveniji, kjer je po vojni tak način petja skoraj že zamrl, ob svetlem vzoru znova začela vžigati pevska vnema. Delovne organizacije so z razumevanjem jele podpirati take skupine v svojem kro-

gu. Tako se je razvilo preko osemdeset oktetov, ki združujejo veliko število delovnih ljudi v težnji po lepem kulturnem izživljanju. Tudi naših Iskrašev kar precej prepeva po raznih oktetih. Zato je bil sedanjí nastop obnovljenega slovenskega okteta v Ljubljani posredno dogodek za vse, ki so pri njem iskali vzorov. O tem zanimanju delovnih ljudi za nastope okteta je pričalo tudi to, da so za sedanje koncerte v Križankah razgrabili veliko vstopnic prav v delovnih kolektivih.

Med štirimi koncerti okteta v Križankah je vsak imel svoj čar. Toda če je nastop v amfiteatru ustvaril občutek množičnega praznika, pa je seveda petje ob mikrofону nujno manj pristno kot v naravni akustiki peklenskega dvorišča, še posebej pa pod oboki stare križevniške cerkve, kjer so vsi plemeniti zvoki in sorazmerja glasov prišli v polni meri do izraza. Ansambel se je, kljub temu, da poje v novi sestavi šele malo časa, predstavil v homogeni, zlitih oblikah z zrelo kvaliteto, čeravno seveda ne more biti natančno isti, kot je bil v prejšnji sestavi. Vsaka sestava ima svoje značilnosti. Ni pa seveda tajnost, da so stebri nekateri preostali člani prejšnje oktetove sestave, zlasti tenorist Danilo Čadež in basist Peter Čare. Čadež je v vsem svojem podajanju, še posebej s čudovitimi soli v Venturinijevi „Nocoj, pa oh nocoj“ in Žarova ruski Odnosnočno zvenit kolokolčik, pa tudi v dvozbornem odpevanju zvonov „Pa se sliš“ dosegel raven, ki jo zdaj že mirno lahko primerjamo z nekdanjim izjemnim zvenom v petju pokojnega tenorista Janeza Lipuščka. Tudi basist Peter Čare ima silno lep, globok, baržunast bas, tudi on je nedvomno zdaj še vidnejši stebri v ansamblu, vendar imamo skoraj občutek, da se nekoliko preveč stedi, da se ne razdaja toliko v solih, kot bi se lahko in kot bi poslušalci želeli.

Mara Ovsenik

Prebrali smo za vas

Zbornik „Naši Španci“ predstavlja vsekakor zanimivo vključevanje in dokument o udeležbi slovenskih antifasistov in revolucionarjev v španski državljanski vojni, ki jo danes, po štiridesetih letih lahko mirno označimo za predpremiero svetovne vojne in boja proti fašizmu.

Zbornik, ki ga je uredil in zbral Anton Bebler, prinaša na uvodnem mestu zahvalo legendarne Dolores Ibarruri, ki jo je napisala posebej za naš zbornik. Daljšo uvodno besedo v zbornik pod naslovom „Bralcem na pot“ je napisal predsednik združenja bivših jugoslovanskih prostovoljcev španske republikanske vojske Aleš Bebler in v njej kar se da strnjeno in izčrpno orisal vse zgodovinske, politične in druge silnice, ki so pripeljale do španske državljanske vojne na predvečer velikega evropskega in svetovnega klanja.

Zbornik je smiselno razdeljen na šest razdelkov. V prvem razdelku pod skupnim naslovom „Poti v Španijo“ objavljajo svoje prispevke, spomine in pričevanja Stane Bobnar, Franc Prevč, Jože Bajt, Otmar Kreačič, Stan-ko Salomon, Leopold Caharija, Ivan Kokal, Silvo Furlan in Aleš Bebler. V drugem razdelku pod naslovom „Na španskih bojiščih“ pa najdemo prispevke Albina Marvina, Alojza Tacarja, Jožeta Kopiniča, Jožeta Repinca, Ivana Zajca, Aleša Beblerja, Jurija Matešiča, Mihe Počrvina, Viktorja Jerihe, Ivana Kokala, Dušana Kvedra, Silva Furlana, Staneta Vilharja in Vicka Antiča.

Za tretji razdelek pod naslovom „Pot domov“ pa so prispevali svoja pričevanja Ivan Kokal, Slavko Krnc, Kosta Nagy, Vladimir Popovič in Alojz Mikenauer.

Četrti razdelek, ki govori o udeležbi naših Špancev v drugi svetovni vojni v narodno osvobodilnem boju pa najdemo zapise Staneta Semiča, Lada Ambrožiča, Aleša Beblerja, Petra Stanteta, Zdravka Klanjščka, Dušana Kvedra, Antona Dežmana, Janeza Lušina, Milana Ževarta, Jožeta Kopiniča, Antona Ukmarja, Leopolda Caharije, Antona Cetina, Staneta Bobnarja in Franceta Hočevarja.

Predzadnji, peti razdelek pod naslovom „Epilog“ je napisal Aleš Bebler in mu dal simboličen naslov „Potovanje, ki spominja na romanje“ v katerem je opisal obisk kakih štirideset jugoslovanskih prostovoljcev v Španiji, ki so pred kratkim znova obiskali kraje, kjer so se nekoč borili in umirali, medtem ko so v šestem razdelku objavljene priloge, in sicer seznam prostovoljcev španske republikanske vojske s slovenskega ozemlja, urednikovih nekaj besed o zborniku in številne dokumentarne fotografije.

Naj ob koncu omenimo, da je popolnoma prav, da je ta zbornik izšel, saj so v španski državljanski vojni neposredno sodelovali številni Jugoslovani, bilo jih je od 1.600 do 1.700 in med njimi kar 500 Slovencev. Zbornik torej predstavlja nekakšen kolektivni portret španskih borcev iz naših krajev, hkrati pa se v sestavi in naravnosti zbornika zrcali tesna zgodovinska povezanost španske državljanske vojne s še večjim in bolj krvavim bojem s fašistično poštastjo v drugi svetovni vojni ter z narodno osvobodilnim bojem narodov Jugoslavije, v katerem so bivši španski borci odigrali pomembno vojaško organizacijsko in politično vlogo.

D.Ž.

Zakon o obligacijah

(nadaljevanje)

Drugi del zakona o obligacijskih razmerjih obravnava 34 raznih pogodb. Ker imajo delavci v TOZD Iskre mnogo poslov s prodajnimi in kupnimi pogodbami, si hočemo najprej na kratko ogledati te določbe. Pri tem opozarjamo, da ostanejo v veljavi splošne uzanice o blagovnem prometu.

S prodajno pogodbo se prodajalec zavezuje, da bo stvar, ki jo prodaja, izročil kupcu tako, da bo ta pridobil pravico razpolaganja oziroma lastninsko pravico, kupec pa se obvezuje, da bo prodajalcu plačal kupnino. Prodajna pogodba je redno pismena, izjemoma je lahko v okviru rednih poslovnih odnosov tudi ustna. Pogodba o prodaji nepremičnin mora biti vedno pismena, prav tako za prodajo takih stvari, o katerih se vodi javni register (motorna vozila).

Predmet prodaje, torej tudi nakupa, mora biti stvar, ki je v prometu. Torej ni mogoče prodati stvari, ki je izven prometa, npr. javne ceste, obale in slično. V pogodbi mora biti določena cena. Če ta ni določena, mora biti določljiva, sicer pogodba ne velja. Prodajalec mora izročiti kupcu prodano stvar v času in na kraju, kakor to določa pogodba. Če dan izročitve ni določen, mora prodajalec izročiti kupcu stvar v primernem roku po sklenitvi pogodbe. Če ni določen kraj izročitve, je treba prodano stvar izročiti v kraju, kjer je imel prodajalec ob sklenitvi pogodbe redno prebivališče. Če prodajalec izroči stvar prevozniku, je smatrati, da je stvar izročil, ko jo je izročil ali prevozniku ali špediterju.

Prodajalec odgovarja za stvarne napake, ki jih je imela stvar že ob prehodu nevarnosti na kupca, pa tudi za druge, ki se odkrijejo naknadno. Pri tem je poudariti, da se neznatne stvarne napake ne upoštevajo.

Kaj so stvarne napake: Napaka v stvari je podana, kadar stvar nima lastnosti, ki so potrebne za njeno normalno rabo ali za promet, če stvar nima lastnosti, ki so potrebne za posebno rabo, za katero jo kupec kupuje, pa je bila prodajalcu znana ali bi mu morala biti znana, če stvar nima lastnosti ali odlik, ki so bile izrecno ali molče dogovorjene ali predpisane, če je prodajalec izročil stvar, ki se ne ujema z vzorcem ali modelom, razen če je bil vzorec ali model pokazan ali predložen le zaradi obvestila.

O kritih napakah mora kupec obvestiti prodajalca najkasneje v 8 dneh, ko jih odkrije, pri gospodarskih pogodbah pa nemudoma. Po šestih mesecih ni mogoče več uveljavljati kritih napak, če v pogodbi ni bil določen daljši reklamacijski rok.

Kupec, ki je o napaki pravočasno in pravilno obvestil prodajalca, lahko zahteva od prodajalca, da napako odpravi ali da mu izroči drugo stvar brez napake (izpolnitev pogodbe), ali zahteva znižanje cene ali izjavi, da razdre pogodbo. V vsakem primeru ima kupec tudi pravico na povrnitev škode, ki jo pa mora dokazati. Če je kupec uspel z znižanjem cene, ima pri naslednji ugotovitvi nadaljnjih napak ponovno pravico zahtevati znižanje cene. Če prodajalec v enem letu po prejemu sporočila o napaki ali napakah ničesar ne ukrene in kupec reklamacije ne uveljavlja pred sodiščem, izgubi kupec pravico izvajati svoje pravice zaradi odkritih napak. Potrebno je torej paziti na te roke.

Ob prodaji lahko nastopajo posebni pogoji, na primer: predkupna pravica. S pogodbenim določilom o predkupni pravici se kupec zavezuje, da bo prodajalca obvestil o nameravani prodaji stvari določeni osebi ter o pogojih te prodaje in mu ponudil, da jo lahko on odkupi po enakih pogojih. Prodajalec, ki si je na ta način zagotovil možnost predkupa, mora to svojo pravico izkoristiti v enem mesecu, sicer ugasne ta njegova predkupna pravica. Danes so take pogodbe že redke. Pogostejša je še prodaja s pridržano lastninsko pravico. Prodajalec proda kupcu na obroke ali na kasnejše odplačilo, vendar mu stvar izroči, pridrž si pa lastninsko pravico do popolnega plačila. Proti tretjim osebam je taka pogodba veljavna, če je pridržek lastnine zaznamovan v javni knjigi.

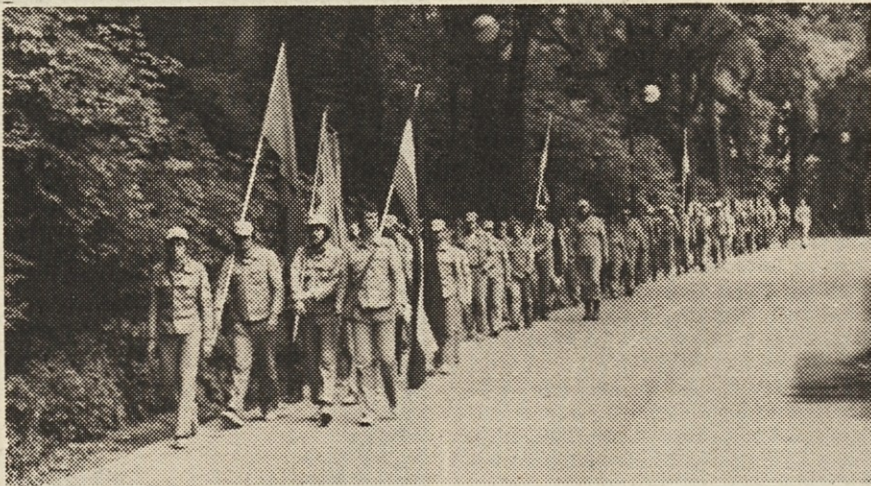
Tak pridržek bi bil pri prodaji motornih vozil, vendar se to ne izvaja, ker nastopajo pri vsaki prodaji novih vozil bančni krediti in je prodajalec plačan, ko izroči vozilo. Podrobno je urejena prodaja na obroke. Obročna prodaja je dovoljena le kupcu posamezniku, torej ne pravni osebi. Pogodba mora biti pismena. V njej se prodajalec zaveže, da bo kupcu izročil prodano stvar, kupec pa, da jo bo odplačeval v rednih v naprej določenih obrokih. Prodajalec lahko razdre pogodbo, če kupec niti prvega obroka ne plača v redu ali, če kupec nadaljnjih dveh zaporednih obrokov ne plača, pa predstavljata najmanj osmino celotne kupnine, pa tudi, če kupec zamudi le eden obrok, pa je treba kupnino plačati v največ štirih obrokih.

Zelo podobna prodajni pogodbi je menjalna pogodba, s katero se pogodbenika zavežeta, da bosta menjala stvar za stvar.

Cafl

Po poti spominov

Ohranjanje, razvijanje in prenašanje revolucionarnih tradicij, krepitev bratstva in enotnosti med narodi in narodnostmi Jugoslavije ter družbenopolitično usposabljanje so bili osnovni elementi tudi osme pohodne akcije AVNOJ, ki jo je letos organizirala republiška konferenca ZSMS. Vsebinska zasnova vseh dosedanjih akcij AVNOJ ostane ista, letos pa je imela še poseben pomen, saj je bila organizirana v letu, ko praznujemo 35-letnico II. zasedanja AVNOJ. Letošnjega pohoda se je udeležilo 105 brigadirjev iz Slovenije, Bosne in Hercegovine ter Makedonije. Med njimi pa sta bili, kot že vrsto let doslej, tudi udeleženci NOB Tončka Vodnik in narodni heroj Albinca Hočevar-Mali. Na dvanajst dnevnem pohodu velikega tovarštva, požrtvovalnosti, spoznavanja obrambnih veščin in zgodovine narodnoosvobodilne borbe ter družbenopolitičnega usposabljanja so se brigadirji srečevali ob poti s številnimi borci in mladinci. Sicer pa pojdimo z njimi na kratek sprehod po letošnji poti spominov.

Brigada AVNOJ na letošnjem pohodu.

Vse se je začelo v Dobrepolju v Suhi krajini, kjer je bila proslava v počastitev 35-letnice divizij in korpusov NOV v Sloveniji. Prav na tem veličastnem zboru je podpredsednik skupščine SRS Golob pripel letošnji brigadi AVNOJ pokroviteljski trak. S tem je bila brigada dokončno pripravljena za dolgi pohod do Jajca.

Naslednje jutro, ko je sonce ravno posijalo izza oddaljene gore in osvetlilo vrhove listnatega gozda, da so se v jutranji rosi zasvetili kot kristali, smo odšli na pot. Najprej smo se z avtobusi odpeljali do Kočevske reke, kjer je bil v letu 1944 prvi slovenski mladinski kongres. V tem poglavitem naselju Goteniškoreške doline smo pred hišo, v kateri se je odvijal kongres, pripravili krajši kulturni program, nato pa smo se odpeljali na Bazo 20. Med potjo smo se za hip ustavili še v Kočevju in si ogledali dvorano, v kateri se je oktobra 1943 odvijalo zasedanje zbora poslancev slovenskega naroda. Prav tu so izvolili tedaj tudi 42-člansko delegacijo za drugo zasedanje AVNOJ. Pozno popoldne pa smo prispeli na Sinji vrh in se pripravili na marš prvih 25 km. Prvi kilometri so bili hitro za nami in že smo bili pred Kolpo. Čezno sta nas s čolni prepeljala Franc Šabelj in Franc Žagar ml., ki sta tudi v tisti novembrski noči 1943 prepeljala slovenske delegate čez reko. Pot po Hrvaški se je odvijala med polji in revnimi domačijami. Vseskozi pa nas je vneto spremljal pasji lajež, ki je pretrgal strašni smrek je pokrajine. Večnilo se je že, ko se je z vseh strani neba začelo oblačiti. V daljavi je bilo videti bliske in slišati zamolklo grmenje. Veter, ki je prihrumel nekje z juga, ni obetal nič dobrega. Zaganjal se je v našo brigado in plapolal zastave v ospredju. Brigadirji smo se v strahu spraševali, če bomo pred nevihto uspeli priti v Bosiljevo. Ta strah je bil odveč. Ko je bila že trdna tema smo s pesmijo na ustih vkorakali v vas. Kljub težkim oblakom na nebu in temni noči smo še isto noč nadaljevali pot v 7 km oddaljene Lešče, kjer smo postavili tabor. In brž ko smo zlezli v spalne vreče in zaprli šotore, se je ulilo. Prav prijetno je bilo tedaj poslušati prasketanje dežnih kapelj nad glavami.

Navsezgodaj je naša brigada že korakala na poti proti Perjasici. Po obilnem nočnem deževju je bilo prijetno sveže jutro, zato utrujenosti nismo čutili. Pot nas je vodila mimo prijetnega mesteca Generalni stolp, kjer smo zavili na razdrapano makadamsko cesto za Perjasico. Kmetij ob cesti, bolje rečeno poti, tod ni bilo veliko. Kljub temu pa smo na poti srečevali vozove, s katerih so nam kmetje pozdravljali in želeli srečno pot. Opoldne smo bili v Perjasici, od tukaj

ZAHVALA

Ob tragični smrti
moje mame in sestre

BERNARDE IN DRAGE
BOGDANOVIČ

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem Iskre-Avtomatike-Razvoja AI-EI za izraženo sožalje in podarjeni venec

Milan Bogdanovič.

ZAHVALA

ob nenadni izgubi dragega očeta
JANEZA SKLEDARJA

se iskreno zahvaljujema sodelavkam in sodelavcem iz TOZD TELA, obrat Makole-Poljčane za izraženo sožalje, OOS za podarjeni venec in spremstvo na njegovi zadnji poti

sin Ivan in hčerka Marija.

pa smo popoldne krenili v Donji Pol, kjer smo postavili tabor.

Ko smo se naslednje jutro prebujali smo bili vsi trdi od poti. Bolele so nas noge in le s težavo smo jih premikali sem ter tja. Z grozo smo se spraševali, ali bomo sploh zdržali nadaljnjo pot po Liki. Vendar, ko smo krenili in je iz ust zadonela partizanska pesem, nihče ni več pomislil na bolečine. Znova smo hodili mimo kmetij, kjer so nas kmetje pozdravljali. Prekoračili smo nekaj polj in že smo bili v Primišlju, od tod pa smo nadaljevali pot v Otočec. V tem prisknem mestu sredi Like smo si ogledali muzej NOB. Popoldne pa smo se z avtobusi prepeljali v Bihač, v kraj prvega zasedanja AVNOJ. Tukaj nas je mladina prisrčno sprejela in nam zvečer pripravila kulturni program s plesom, ki ga je prekinil šele dež.

Po treh dneh neusmiljenih maršov, na katerih smo pretočili reko znoj in si nabrali 150 žuljev, smo četrty dan v Srbu počivali. Prosti čas smo porabili za urejanje opreme in za opravljanje prostih aktivnosti, kot so športne dejavnosti, pisanje za brigadni bilten, priprava programa radia AVNOJ itd. Prav ta dejavnost je bila letošnja šibka točka

ka na pohodu, saj se je z njimi ukvarjala le peščica navdušencev. Tu seveda ne morem mimo Milke Dobravec iz Podsrede na Kozjanskem, ki je bila duša vseh teh aktivnosti. Brez nje verjetno brigadni bilteni ne bi videli belega dneva, pa tudi druga dejavnost je bila tesno povezana z njo.

Kljub enodnevnemu počitku, ki nam je vsem vrnil iztrošeno energijo, tudi naslednji dan nismo marširali, saj smo se morali pravljati na dva najtežja in najdaljša marša na našem pohodu. Vendar ta dan nismo spali, temveč smo odšli v Drvar, kjer smo si ogledali znamenito Titovo pečino. Zvečer pa smo nedaleč od Bosanske Grahova, na višini 860 m, postavili tabor. Noč je bila izredno hladna, zato ni bilo ob treh zjutraj nič kaj prijetno zlestiti iz toplih spalnih vreč in se pripraviti za marš. Pred nami je bilo 35 km dolge poti, na kateri ni mogoče srečati drevesa. To je bila pokrajina skal in nizkega grmičevja. Strah nas je bilo te pustine, toda le nekaj kilometrov. Potem se je pred nami prikazal prizor, da smo onemeli od lepote. Čudoviti blesk vzhajajočega sonca se je oprl na najlepši vrh, ki je dominal nad dolino. Bele kopice v sončnih kotanjah Dinare, ki so spominjale na nedavno zapadli sneg, so dajale svežino poletnemu jutru, da bi človek od radosti kar zavrisal. Svoj prispevek je dal tudi veter, ki je zapihal preko grebena v dolino in zmršil lase sivolasemu starcu, ki je kdovekaterikrat že gnal svoje ovce na pašo. Ob potoku pa so ženske prale perilo in se pogovarjale o običajnih stvareh. Prizor torej, ki ga ne moreš pozabiti. In dalj časa, ko smo hodili po pokrajini, lepša se

nam je zdela. Hodili smo ob vznožju Šator planine. Videti je bilo same skale, med njimi pa šope trave, ki jo bodo prej ali slej popasle ovce. Potem se je pred nami pojavilo Livanjsko polje, največje kraško polje v Jugoslaviji. Zaradi obilnega deževja ni bilo prehodno, zato smo ga obšli ob severni strani. Na poti smo se vseskozi pogovarjali z domačini, ki so tukaj neverjetno prijazni. Vsak od njih je imel za nas po kakšno toplo besedo. Popoldne smo prišli v vas Bastasi, kjer smo si postavili tabor. Ta majhna vasica s 350 prebivalci nas je tako gostoljubno sprejela, da preprosto nimam besed, s katerim bi to izrazil. Kar trumoma so prihajali vaščani k nam, da nas pozdravijo in nam zaželejo srečno pot. Najprej smo se brigadirji udeležili komemoracije ob spomeniku NOB v vasi, kjer nam je domačin, major Šegrt, v nagovoru med drugim dejal:

„V času narodnoosvobodilnega boja, pa tudi pozneje v času gradnje domovine smo ostali trdna skupnost, vedno smo delovali kot en sam. Med nami ni bilo izdajalcev, naša vas pa ni nikoli prišla v roke sovražnika, ki je prišel le dvakrat v vojni.“

Potem so nam domačini pripravili v bližnji šoli družabno srečanje s plesom. Pogovarjali smo se z domačini, kot da se poznamo že več let, ne pa le nekaj ur. Vendar pa ima ta slikovita dolina tudi svojo žalostno sliko. O tem mi je pripovedovala 22-letna Milica Šegrt, študentka ekonomije na beograjski univerzi: „Doma sem iz Livna, tu pa sem le na obisku pri babici. Vendar dobro poznam te kraje, saj ni v Livnu nič boljše. Če hočeš študirati moraš v večje mesto. Jaz študiram v Beogradu, drugi v Sarajevu, tretji pa spet v Zagrebu. Takorekoč, mladi od tu smo raztreseni po vsej naši domovini. Ampak študiraš še lahko, težje je z zaposlitvijo. Najprej jo seveda iščeš doma, potem pa pot pod noge in v tujino, tako kot naši predhodniki. Veš, ampak to mi ne ugaja preveč.“

In še in še je pripovedovala, pa žal ni prostora, da bi lahko vse tu zapisal. Tisti večer smo šli zelo pozno spat.

Naslednji dan smo se prav težko poslovili od vasi Bastasi in njenih prebivalcev. Želeli smo se vzpenjati na planino Staretina, ki se je prav nedolžno vzpenjala pred nami. Kmalu pa smo ugotovili njeno pravo stran. Zagrizli smo v pravo strmino, ki je ni in ni hotelo biti konec. Svoje je k temu pripomoglo še sonce, ki se je z vso močjo uprlo na gole skale. Znoj nam še nikoli ni tako tekel po telesu kot ta dan. Svoje brigadne obleke smo imeli mokre kot bi padli v jezero. Ko smo prišli na vrh, smo jih oželi kot po pranju. S planine je bil čudoviti pogled na celotno Livanjsko polje in na drugi strani na strašna skalna pobočja Dinare. Več kot dve uri smo potem hodili po prostranski Staretini, dokler se ni pred nami pojavila nova dolina. To pa je bilo Glamočko polje, prepleteno s polji in travniki. Na tem polju je padel leta 1943 narodni heroj Ivo Lola-Ribar. Na mestu tega tragičnega dogodka je zdaj spominski park. Po spustu v dolino smo si prav tu postavili tabor, kjer smo en dan počivali. Potem pa smo se preko Livna in Bugojna odpeljali v Jajce, naš cilj pohoda AVNOJ. Tukaj smo si postavili tabor in si ogledali znamenitosti mesta in del muzeja AVNOJ, saj celotnega sedaj ni mogoče videti, ko renovirajo stavbo, v kateri se je odvijalo drugo zasedanje AVNOJ. Domačini so nam zvečer pripravili tudi taborni ogenj. Naša pot pa se s tem še ni iztekla. Odšli smo še na Kozaro in si ogledali muzej v Jasenovcu. Potem smo se 15. julija v Novski usedli na vlak in se odpeljali v Ljubljano, kjer smo okoli spomenika na Trgu revolucije zaplesali zadnje kozaračko kolo na letošnjem pohodu.

Miro Erzin

ISKRA COMMERCE LJUBLJANA objavlja prosta dela in vabi k sodelovanju

TOZD Servis

za pripravo predlogov normativov in sprememb normativov, predlaganje dodatnih norma časov in preračun v točkovne normative, ter kontrola obračuna osebnih dohodkov za delo po normi

POGOJI:

- ekonomska fakulteta ali VEKŠ I. stopnje
- 3 leta prakse v stroki

za sprejemanje in izdajanje izdelkov prinešenih v popravilo, ter obračun popravila

POGOJI:

- končana poklicna šola elektro smeri in zaželen izpit za VK mehanika
- 3 leta prakse v stroki

za čiščenje servisnih prostorov

POGOJ:

- končana osnovna šola

TOZD DOMAČI TRG

za opravljanje administrativno tajniških poslov

POGOJI:

- končana upravno administrativna ali ekonomska srednja šola
- 2 leti prakse v stroki
- aktivno znanje stenografije in strojeписа

Za vsa navedena dela je obvezno 3 mesečno poskusno delo.

Ponudbe pošljite v roku 15 dni od dneva objave v časopisu na naslov: ISKRA COMMERCE, Kadrovska služba, Ljubljana, Topniška 58.

V Leipzig

Potovalna agencija Generalturist Ljubljana organizira obisk jesenskega sejma v Leipzig. Na pot se gre 4. 9. in v noči iz 7. na 8. 9. je predvidena vrnitev v Ljubljano. Zaradi spomladanskih slabih izkušenj z rednimi letalskimi linijami (presejanje in zamude) se je agencija tokrat odločila najeti posebno letalo, ki bo popeljalo potnike iz Ljubljane direktno v Leipzig in nazaj.

Cena aranžmaja je 3.750,00 din v dvcposteljnih in 3.950,00 din v enoposteljnih sobah, ter zajema poleg letalskega prevoza še avtobusne prevoze na in z letališč, polpenzione in ogled Leipziga z vodičem.

Informacije in prijave pri Iskra Invest servisu — Dejavnost za rekreacijo in letovanje, Ilirska 27, telefon: 325-587, in 325-589

Iskraši na Istrski regati

Za počastitev Dneva borca je tudi letos kot že vrsto let nazaj ob istrski obali potekalo tekmovanje v navtičnem jadrnjanju jubilejna trideseta Istrska regata.

V času od 2. do 4. julija je tekmovanje potekalo na treh etapah od Umaga do Pule. Na regati je nastopilo okrog 30 jadrnic, najštevilnejše so bile kabsinske jadrnice. Tekmovale so tudi jadrnice brez kabine „zvezde“ in „L-5“. Organizator je tekmo odlično izpeljal, saj je bilo vsakič ob prihodu na cilj poskrbljeno za varne priveze jadrnic, utrjene posadke pa so primerno pogostili s hrano in pijačo. Vsem nam bo ostal v spominu izlet v Santa Marino pri Črvarju. Za spremstvo in varnost sta skrbeli dve ladji naše vojne mornarice.

Regate smo se udeležili z jadrnico našega nacionalnega razreda „L-5“ tudi Florjan Varoga, Tomaž Ostanek iz Iskre Avtomatike in Stojan Logar iz Iskre Avtoelektrike.

V naši konkurenci je tekmovalo pet jadrnic. Pred startom prve etape od Umaga do Poreča nihče ni računal na nas, saj je bilo znano, da naša sicer novejša jadrnica LE-NJA ni hitra.

Startali smo prvi, a še dolgo po startu smo čakali, da se bo vzdignil veter. Končno so se le pojavile prve sapice v naši smeri. Takoj smo razpeli špinaver (dodatno jadro v obliki padala za jadrnanje v smeri vetra), izkoristili prve sunke in tako dobili majhno prednost. Favorita za prvo mesto Bogič, veteran Istrske regate in državni prvak na jadrnici VETER in krmar Virnik na jadrnici LIDIJA sta nas hudo ogrožala. Vso pot sta nam izmenično sledila v oddaljenosti 30-50

Tomaž Ostanek

Jadrnice so štartale na regato.